
TALL OG FAKTA 2013

Legemidler og helsetjeneste

LMI
LEGEMIDDELINDUSTRIEN

Medisinske fremskritt for bedre helse

Tall og fakta 2013

Legemiddelindustrien (LMI) gir årlig ut publikasjonen Tall og fakta. Dette er en statistiksamling over legemidler, helse og legemiddelmarkedet. Alle figurer og tabeller er lagt ut på LMIs hjemmeside, www.lmi.no. Du kan også laste ned tabellene i Power Point på norsk og engelsk.

LMI er bransjeforeningen for legemiddelindustrien i Norge. Norske og utenlandske legemiddelselskaper som utvikler, produserer, selger eller markedsfører medisiner i Norge kan være medlem av foreningen. Per 1. januar 2013 er det 56 medlemmer i LMI, og de står for i overkant av 80 prosent av den totale legemiddelomsetningen i Norge på 19,3 milliarder.

Utgever: Legemiddelindustrien (LMI)

Besøksadresse: Essendrops gate 3, Oslo

Postadresse: Postboks 5094 Majorstuen, N-0301 Oslo

E-post: Imi@lmi.no

Hjemmeside: www.lmi.no

Telefon: (+47) 23 16 15 00

Trykk: 07 Gruppen AS

Utgitt: Oslo, mars 2013

Bildemateriell: Bilder fra Thinkstock

Gjengivelse av tekst og tabeller er tillatt ved kildehenvisning

Et helsepolitisk valgår

Det finnes en rekke myter om overforbruk og høye priser på medisiner i Norge. Imidlertid er de oftest et drøyt stykke fra sannheten.

I 2012 ligger Norge lavest i legemiddelforbruk i Norden, samtidig som vi har blant de laveste medisinerpriser på patenterte produkter i Vest-Europa.

Det siste tiåret har det vært en reell prisreduksjon på i overkant av 4 prosent. Hvert år.

Mens helsebudsjettene øker betydelig, synker andelen som brukes på medisiner. I 2005 utgjorde medisiner 9,1 prosent av de totale norske helseutgiftene i følge OECD. I 2011 var dette redusert til 6,9 prosent.

Det er ikke noe mål i seg selv at nordmenn skal bruke mer medisiner. Men det er et mål at riktig pasient skal få riktig medisin til riktig tid, samtidig som det skal være samfunnsøkonomisk lønnsomt å ta i bruk nye medisiner.

*2013 er et valgår, og en fersk undersøkelse fra Opinion Perduco viser at 41 prosent av befolkningen mener helse er det viktigste temaet foran høstens stortingsvalg. Da er det viktig med tall og fakta for å legge til rette for en edrue-
lig diskusjon om medisiner, og for å forstå legemiddelindustriens bidrag i det viktige kretsløpet som utgjør den norske helsetjenesten.*

Karita Bekkemellem

Innhold

Forkortelser	5
Sammendrag	8
Legemiddelmarkedet i Norge	10
1.01 Antall markedsføringstillatelser, virkestoffer og legemidler i Norge	12
1.02 Nye og utgåtte virkestoffer	14
1.03 Legemiddelsalg i Norge de siste årene	15
1.04 Prosentvis årlig vekst i legemiddelomsetningen	16
1.05 Omsetningsvekst i volum (DDD)	17
1.06 Omsetning av legemidler fordelt på terapeutiske hovedgrupper (ATC)	18
1.07 De 25 største legemiddelfirmaene på det norske markedet	20
1.08 De 25 legemidlene på det norske markedet med høyest omsetning	21
1.09 De 25 mest omsatte virkestoffene i definerte døgndoser (DDD)	22
1.10 Omsetning av generiske legemidler (DDD)	23
1.11 Kopipreparaters andel av det samlede generiske markedet	24
1.12 Markedsandel for parallellimporterte legemidler	25
1.13 Markedsandeler for legemiddelgrossister	26
1.14 Apotekenes omsetning etter kjedetilhørighet	27
1.15 Apotekenes omsetning etter kjedetilhørighet, ekskl. sykehusapotek	28
1.16 Totalt antall brukere av reseptpliktige legemidler i Norge	29
1.17 Antall innbyggere per apotek i Europa	30
1.18 Legemiddelforbruk (DDD) i Norden per 1000 innbygger	31
1.19 Fordeling av det nordiske legemiddelmarkedet	32
1.20 Årlig vekst i legemiddelomsetningen for de nordiske landene	33
1.21 Legemiddelomsetning (AIP) per innbygger i de nordiske landene	34
1.22 Ledende legemidler på verdensmarkedet	35
1.23 Det norske legemiddelmarkedet sett i forhold til et utvalg land i Europa	36
1.24 Ledende farmasøytiske selskap på verdensmarkedet	37
Pris og finansiering	38
2.01 Prisendring på legemidler og generell prisvekst	40
2.02 Offentlige utgifter til legemidler på blå resept	41
2.03 Finansiering av legemiddelforbruket	42
2.04 Offentlige helseutgifter, kr per innbygger	43
2.05 Offentlige utgifter til helsetjeneste og legemidler	44
2.06 Legemiddelutgifter i privat og offentlig sektor	45
2.07 Kostnad per dag for de 25 mest brukte virkestoffene	46
2.08 Forbrukerens utgifter til legemidler i forhold til andre utgifter	48
2.09 Folketrygdens utgifter til ulike formål	49
2.10 Prisnivå på legemidler i et utvalg europeiske land	51
2.11 Mva på legemidler og andre varer og tjenester i Europa	52
2.12 Legemiddelutgifter som andel av helseutgifter i OECD	54
2.13 Fordeling av driftskostnader i spesialisthelsetjenesten	55

Innhold forts.

Reseptfrie legemidler	56
3.01 Omsetningen av reseptfrie legemidler	58
3.02 Reseptfrie legemidlers andel av totalmarkedet målt i omsetning og volum	59
3.03 De 25 reseptfrie legemidlene med høyest omsetning	60
3.04 Reseptfrie legemidlers omsetning fordelt etter utvalgte terapigrupper (ATC)	61
3.05 De 10 største legemiddelfirmaene innen reseptfrie legemidler	62
3.06 Reseptfrie legemidlers andel av omsetningen (AUP) i enkelte land	63
Veterinærmedisinske legemidler	64
4.01 De 10 veterinærlegemidlene til akvakultur med høyest omsetning	66
4.02 De 10 veterinærlegemidlene til varmblodige dyr med høyest omsetning	67
4.03 De 5 største firmaene innen akvakultur	68
4.04 De 10 største firmaene innen øvrig veterinærmedisin	68
4.05 Oljebaserte vaksiner til laks og ørret 2012	69
Forskning, utvikling og produksjon i legemiddelindustrien i Norge	70
5.01 Legemiddelindustriens investeringer i forskning og utvikling	72
5.02 Totale FoU-investeringer	73
5.03 Antall nye kliniske studier	74
5.04 Antall kliniske studier i regi av legemiddelindustrien	75
5.05 Sentre og pasienter i kliniske studier i regi av legemiddelindustrien	76
5.06 Norges import og eksport av legemidler	77
5.07 Antall ansatte i legemiddelindustrien i Norge	78
5.08 Investering i FoU på ulike terapiområder i Norge	81
LMI's medlemmer	82

Forkortelser

AESGP	Association of the European Self-Medication Industry. Europeisk organisasjon for produsenter av reseptfrie legemidler
AIP	Apotekenes innkjøpspris, pris på legemiddel fra grossist til apotek/detaljist
AUP	Apotekenes utsalgspris, pris på legemiddel fra apotek/detaljist til forbruker
ATC	Anatomisk terapeutisk kjemisk legemiddelregister
BNP	Brutto nasjonalprodukt
DDD	Definert døgndose, gjennomsnittsverdi som indikerer normert inntak av et gitt legemiddel over et døgn
EFPIA	European Federation of Pharmaceutical Industries and Associations. Den europeiske paraplyorganisasjonen for legemiddelindustrien
GIP	Grossist innkjøpspris, pris på legemiddel fra produsent /importør til grossist
HOD	Helse- og omsorgsdepartementet
LIS	Legemiddelinnkjøpssamarbeidet. Organisert samarbeid mellom sykehus om innkjøp av legemidler.
NOK	Norske kroner
OECD	Organisasjonen for økonomisk samarbeid og utvikling
OTC	Over-the-counter. Reseptfrie legemidler
USD	Amerikanske dollar
PhRMA	Den amerikanske legemiddelindustriforeningen
REAL-VEKST	Vekst i en pengestørrelse etter at det er korrigert for generell prisstigning
NOMINELL VEKST	Vekst i en pengestørrelse uten at det er korrigert for generell prisstigning

Sammendrag

Omsetningen av legemidler var på anslagsvis 19,3 milliarder kroner i 2012, målt i apotekenes utsalgspris (AUP). Målt i apotekenes innkjøpspris (AIP) var omsetningen på 12,5 milliarder kroner. Reelt (justert for inflasjon) økte legemiddelomsetningen med 3 prosent.

Omsetningsvekst i volum

I 2012 økte omsetningen, målt i definerte døgndoser (DDD), med 2,2 prosent. Dette er en høyere vekst enn foregående år.

Markedet for byttbare legemidler

Generikaandelen av legemiddelmarkedet økte sterkt mellom 2000 og 2008, men har vært stabil de siste årene. I 2012 var omsetningen av generiske legemidler 42,3 prosent. Generisk bytte i apotek, patentutløp for flere store legemidler og innføring av trinnpris-systemet for prising av byttbare legemidler, har bidratt til økning av omsetningen av kopipreparater.

Legemidlene med høyest omsetning

Antineoplastiske og immunmodulerende legemidler, blant annet kreftlegemidler og legemidler mot revmatiske lidelser representerte i 2012 en femdel av den totale legemiddelomsetningen i Norge.

Målt i DDD var legemidler mot høyt kolesterol og forebygging av blodpropp og tannrøte mest brukt.

Utgifter til legemidler og helseformål

Utgifter til helsetjenesten utgjør en stadig økende andel av de totale offentlige utgiftene. Legemidlenes andel av utgifter til helseformål har vært synkende siden 2001. Utgifter til legemidler utgjør under 4 prosent av driftskostnadene i spesialisthelsetjenesten. NAVs utgifter til legemidler over blåreseptordningen er 9,3 milliarder kroner. Dette utgjør 3 prosent av NAVs samlede utgifter.

Utviklingen i legemiddelprisene

Prisene på legemidler inn til norske apotek har vært synkende i de siste årene. Den siste tiårsperioden har legemiddelprisene gjennomsnittlig sunket med 2,6 prosent i året, mens konsumprisindeksen har hatt en gjennomsnittlig årlig økning på 1,8 prosent. Dette indikerer en gjennomsnittlig årlig realprisreduksjon på legemidler på i overkant av 4 prosent. Legemiddelprisene på patenterte legemidler i Norge er lave i forhold til resten av Europa.

Bruk av reseptpliktige legemidler

3,4 millioner nordmenn benytter reseptpliktige legemidler i løpet av et år. Flere kvinner enn menn benytter reseptpliktige legemidler.

Reseptfrie legemidler

Reseptfrie legemidler utgjør 11,2 prosent av den totale legemiddelomsetningen i Norge. De mest solgte reseptfrie legemidlene er legemidler mot lette smerter, feber, tett nese samt røykeavvenning.

Forskning og utvikling

I 2011 brukte LMIs medlemmer ca 1 100 millioner kroner til forskning og utvikling i Norge. De siste årene har LMIs medlemsfirmaer investert mellom 7 til 10 prosent av omsetningen i forskning og utvikling (FoU). Legemiddelindustrien er en vesentlig bidragsyter til medisinsk forskning. I underkant av 8 400 norske pasienter deltok i kliniske utprøvinger i 2011.

Legemidler som innsatsfaktor

Legemidler utgjør en mindre del av helsebudsjettet i Norge enn i de fleste europeiske land. Legemiddelforbruket i Norge ligger under gjennomsnittet i Norden.

Merverdiavgift på legemidler

Norge er ett av tre europeiske land som krever full merverdiavgift (mva) på legemidler. I det øvrige Europa har legemidler som refunderes av det offentlige gjennomgående lavere mva enn andre varer og tjenester. Gjennomsnittlig ordinær mva er i underkant av 20 prosent, mens mva på legemidler i gjennomsnitt er ca. 10 prosent.

Produksjon av legemidler

10 legemiddelfirmaer produserer legemidler i Norge, og de eksporterer til rundt 130 land. Norge importerer langt mer legemidler enn vi eksporterer.

Veterinærmedisinske legemidler

Totalomsetningen av veterinærlegemidler utgjorde i overkant av 1 147 millioner kroner i 2012. Legemidler til akvakultur (oppdrettsnæringen) utgjorde den største del av omsetningen.

Tilgjengelig på internett

Alle tall, figurer og tabeller i denne boken finnes også på LMIs nettsted, www.lmi.no. Hvis du vil vite mer om de enkelte legemidlene, kan du klikke deg inn på www.felleskatalogen.no eller www.felleskatalogen.no/pasientutgave.

Legemiddelmarkedet i Norge

Den totale legemiddelomsetningen i Norge i 2012 er anslått til 19,3 milliarder kroner, basert på en AIP-omsetning (apotekenes innkjøpspris) på ca 12,5 milliarder kroner. Reelt (justert for inflasjon) økte legemiddelomsetningen med ca. 3 prosent.

I 2012 økte omsetningen, målt i definerte døgndoser (DDD), med 2,2 prosent. Dette er den samme lave vekstraten som de siste tre årene.

Antineoplastiske og immunmodulerende legemidler, blant annet kreftlegemidler og legemidler mot revmatiske lidelser representerte i 2012 over 22,5 prosent av den totale legemiddelomsetningen i Norge. Legemidler som virker på sentralnervesystemet – blant annet legemidler mot smerte, migrene, psykiske lidelser, epilepsi og demens – representerer 17,5 prosent. Målt i DDD, det vil si volum, var det midler mot forebygging av blodpropp, høyt kolesterol, og tannrøte som var blant legemidlene med høyest omsetning.

Legemiddelsalget per innbygger utgjør rundt 3 880 kroner. 3,4 millioner nordmenn benytter reseptpliktige legemidler i løpet av et år. Flere kvinner enn menn benytter reseptpliktige legemidler. Legemiddelforbruket i Norge er lavt i nordisk sammenheng.

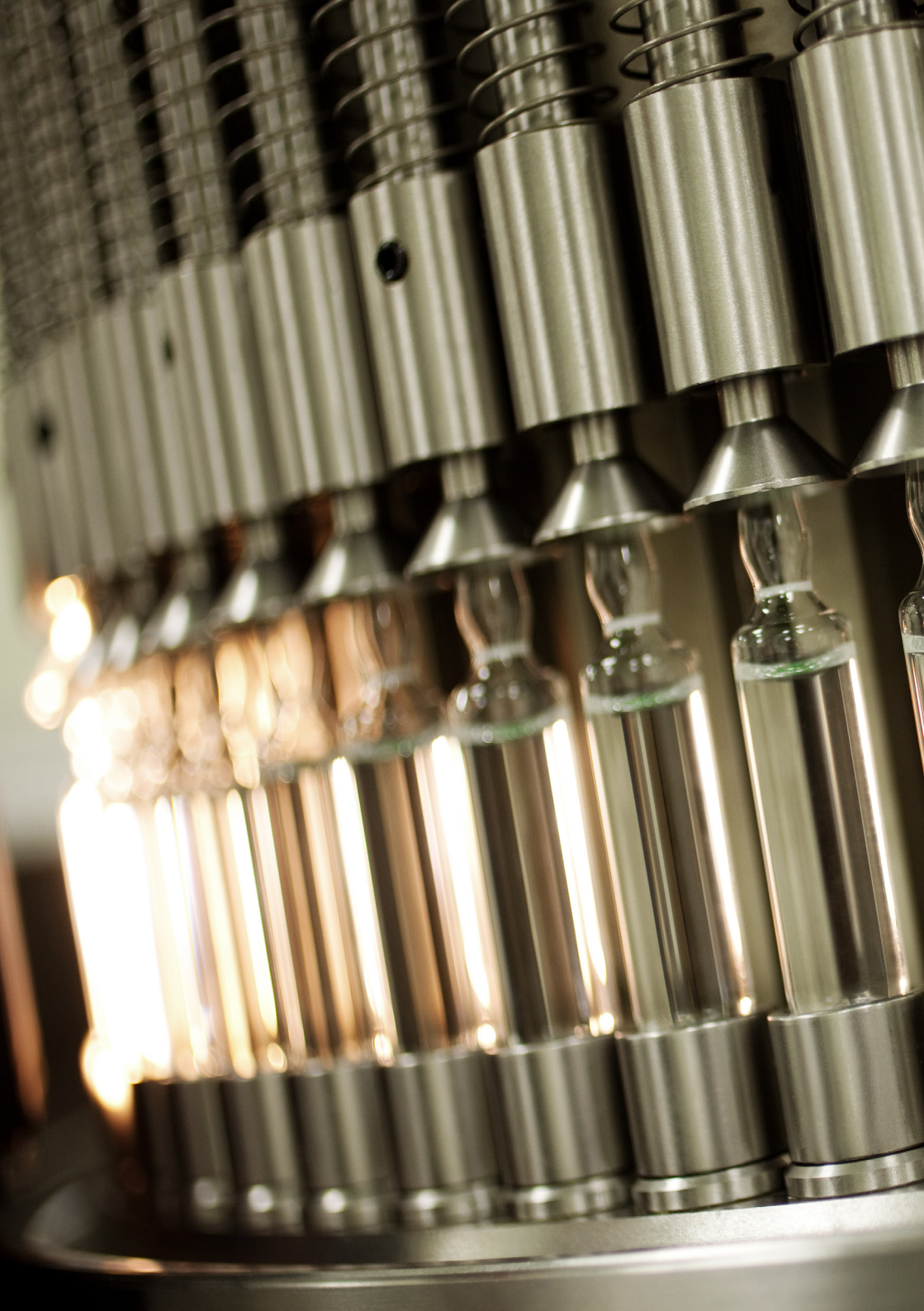
I 2012 observeres en reduksjon i antall nye virkestoffer. På grunn av generiske legemidler og fordi det utstedes en markedsføringstillatelse (MT) for ulike legemiddelformer, styrker og pakningsstørrelser, vokser antall MT raskere enn antall virkestoffer og legemidler. 13 814 antall registrerte MTer var i 2012 fordelt på 2 086 legemiddelnavn og 1 476 virkestoffer.

Generikaandelen av legemiddelmarkedet økte sterkt mellom 2000 og 2008, men har vært stabil de siste årene. I 2012 var omsetningen av generiske legemidler 42,3 prosent. Generisk bytte i apotek, patentutløp for flere store legemidler og innføring av trinnsprissystemet for prising av byttbare legemidler, har bidratt til økning av omsetningen av kopipreparater.

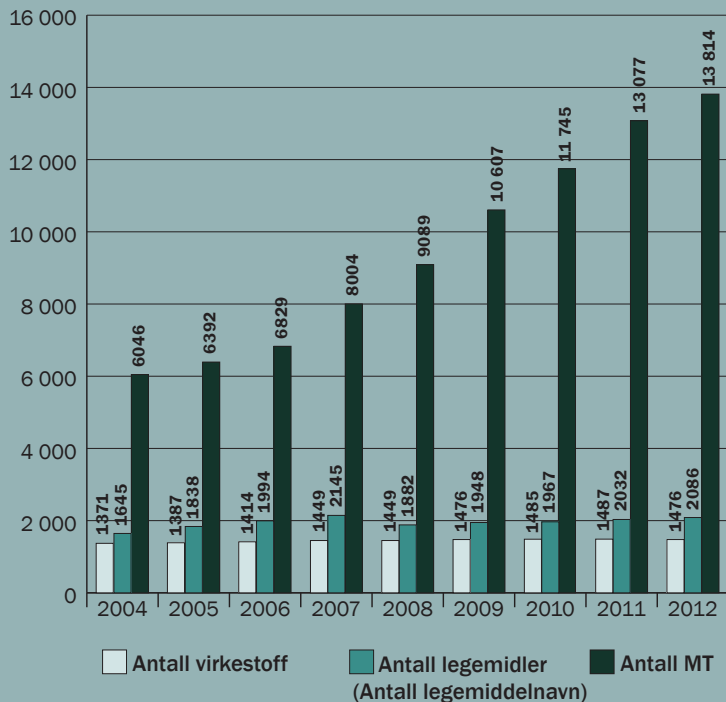
Apotekdekningen i Norge er bedret etter at ny apoteklov trådte i kraft i 2001. Siden den gang er det etablert 315 flere apotek i Norge.

I 2001 var det gjennomsnittlig 11 280 innbyggere per apotek. Per 1. januar 2012 er det i gjennomsnitt ca. 7 050 innbyggere per apotek.

Det norske markedet domineres av tre apotekkjeder som hver er knyttet til egne grossister.

1.01 Antall markedsføringstillatelser, virkestoffer og legemidler i Norge

Data fra 2012

Kilde: Statens legemiddelverk

I 2012 observeres en reduksjon antall nye virkestoff fra 52 til 31. På grunn av generiske legemidler og fordi det utstedes en markedsføringstillatelse (MT) for ulike legemiddelformer, styrker og pakningsstørrelser, vokser antall MT raskere enn antall virkestoffer og legemidler.

Av 13 814 MTer ved utgangen av 2012, er 1 888 nasjonale tillatelser, 3 026 tillatelser er gitt ved gjensidig anerkjennelsesprosedyre eller desentralisert prosedyre, og 8 900 tillatelser er gitt gjennom sentral prosedyre. Enkelte legemidler kan ha MT uten at de markedsføres i Norge.

Et virkestoff er definert som den kjemiske eller biologiske forbindelsen som gir den medisinske effekten i et ferdig fremstilt legemiddel. I 2012 var det 1 476 virkestoffer med markedsføringstillatelse (MT) i Norge.

Antall legemidler er i denne sammenheng angitt av Statens legemiddelverk som antall legemiddelnavn, definert som ett virkestoff fra en produsent. Flere legemiddelformer og styrker av ett virkestoff produsert av et firma vil dermed i denne statistikken telles som et legemiddel hvis markedsført under samme navn. Samme virkestoff kan imidlertid markedsføres fra ulike produsenter under ulike navn (generika). Antall legemiddelnavn oppgis til 2 086 i 2012.

Statens legemiddelverk utsteder en MT for hver legemiddelform og styrke. Norge er omfattet av EUs system for godkjenning av legemidler, og tallene inkluderer derfor legemidler godkjent via sentral prosedyre. I denne prosedyren gis et MT-nummer for hver pakningsstørrelse.

Tallene inkluderer veterinærlegemidler. Naturlegemidler, radiofarmaka og parallellimporterte legemidler er ekskludert.

1.02

Nye og utgåtte virkestoffer

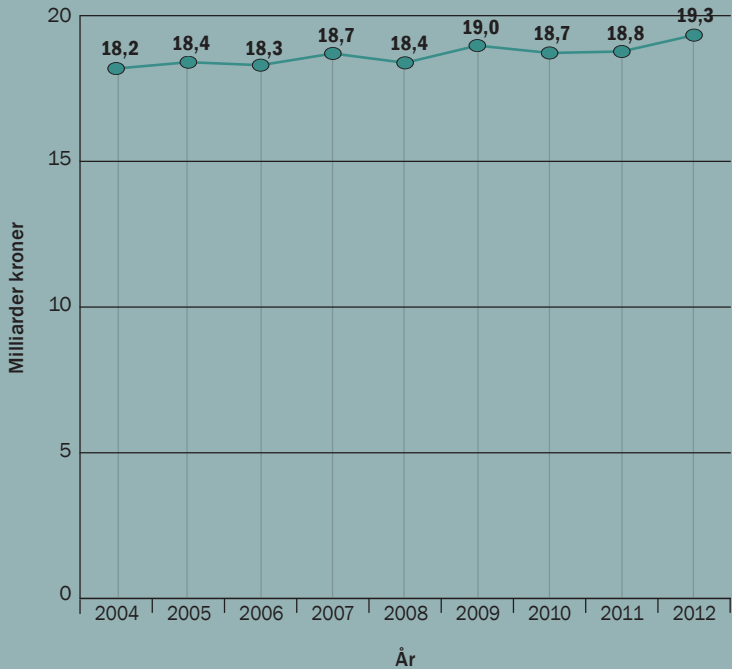
År	Nye virkestoffer	Utgåtte virkestoffer
2002	48	*
2003	24	*
2004	29	12
2005	25	13
2006	47	20
2007	51	16
2008	36	36
2009	54	27
2010	49	40
2011	52	50
2012	31	42

Kilde: Statens legemiddelverk
* Tall ikke tilgjengelig

31 nye virkestoffer fikk markedsføringstillatelse i Norge i 2012, samtidig som 42 virkestoffer ble trukket. Tallene inkluderer veterinærlegemidler. Naturlegemidler og radiofarmaka regnes ikke med.

1.03

Legemiddelsalg i Norge de siste årene

Tall i faste 2012-kroner

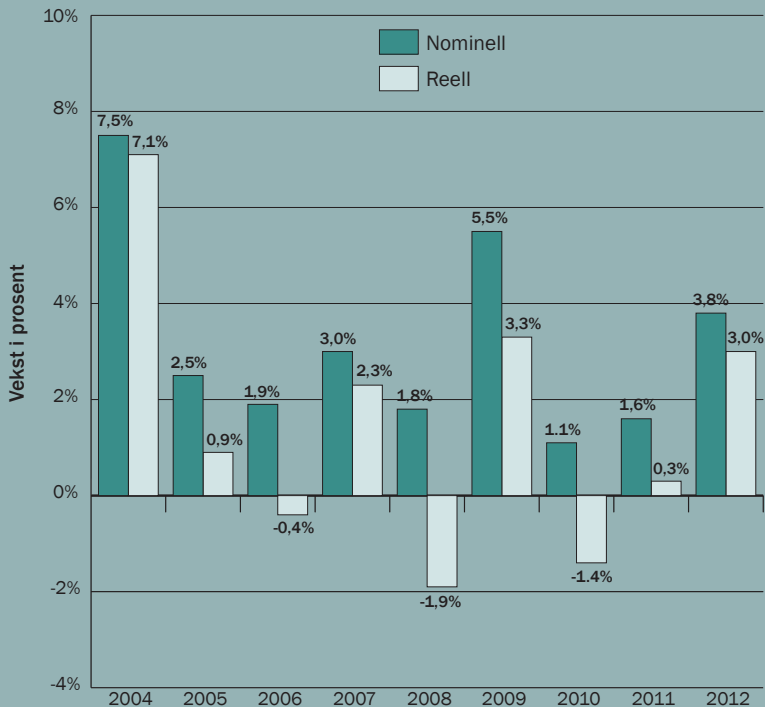
Kilde: LMI/Farmastat, SSB

Den totale legemiddelomsetningen i Norge er anslått til 19,3 milliarder kroner i 2012, basert på en AIP-omsetning (apotekenes innkjøpspris) på ca 12,5 milliarder kroner. Tallene inkluderer anslag på omsetningen utenom apotek. Anslaget på totalmarkedet inkluderer ikke veterinærmedisin.

Legemiddelsalget per innbygger i Norge utgjør 3 880 kroner. De syv siste årene har legemiddelmarkedet vært preget av lav vekst.

1.04

Prosentvis årlig vekst i legemiddelomsetningen

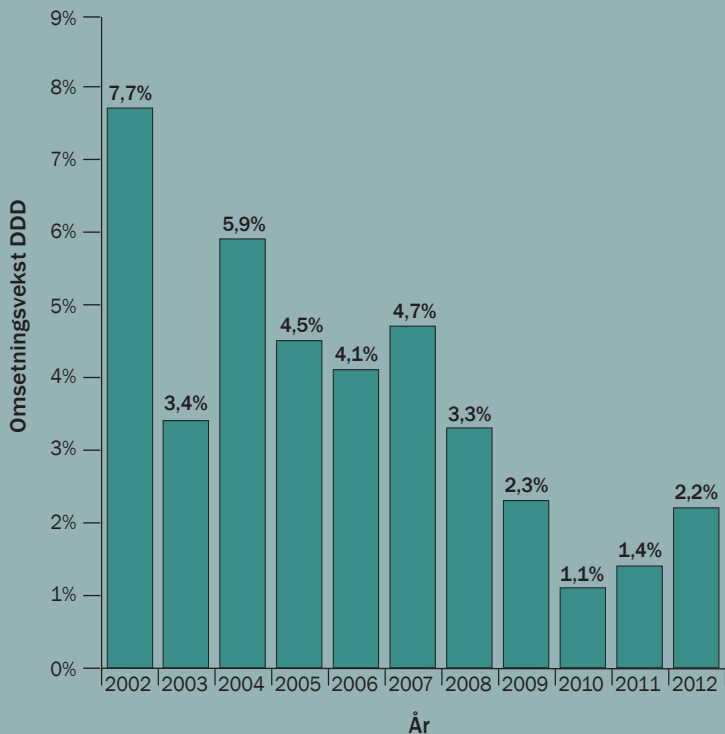

Kilde: LMI/Farmastat og Statistisk sentralbyrå

Omsetningen på AUP-nivå (justert for inflasjon i forhold til konsumprisindeksen) i 2012, viser en reell vekst med 3 prosent.

1.05

Omsetningsvekst i volum (DDD)

Kilde: LMI/Farmastat

Omsetningen i volum, målt i definerte døgndoser (DDD), økte med 2,2 prosent i 2012. De siste tre årene har omsetningsveksten i volum vært mellom 1-2 prosent.

1.06

Omsetning av legemidler fordelt på terapeutiske hovedgrupper (ATC)

		Omsetning AIP 2012, Mill kr	Vekst 2011-2012	Andel av total- markedet 2012
L	Antineoplastiske og immun- modulerende midler	2 835	10,3%	22,6%
N	Sentralnervesystemet	2 198	5,0%	17,5%
A	Fordøyelsesorganer og stoffskifte	1 230	2,2%	9,8%
R	Respirasjonsorganene	1 163	-0,5%	9,3%
J	Systemiske anti-infektiva	1 100	7,5%	8,8%
C	Hjerte og kretsløp	1 077	-10,5%	8,6%
B	Blod og bloddannende organer	860	5,4%	6,9%
G	Urogenitalsystemet og kjønns- hormoner	651	3,1%	5,2%
M	Muskler og skjelett	355	6,6%	2,8%
H	Hormoner til systemisk bruk, ekskl. kjønnshormoner	334	5,1%	2,7%
S	Sanseorganer (øye- og øremidler)	283	-1,9%	2,3%
D	Dermatologiske midler	251	2,4%	2,0%
V	Varia (kontrastmidler, allergen- ekstr. etc.)	164	9,0%	1,3%
P	Antiparasitære midler	31	1,7%	0,2%

Kilde: LMI/Farmastat

Denne oversikten tar for seg legemidler fordelt på terapeutiske grupper i henhold til ATC-systemet. Dette er et internasjonalt system som brukes for å klassifisere legemidler.

Tabellene er basert på første nivå i ATC-systemet; anatomisk hovedgruppe. Eksempler på lidelser/bruksområder innenfor de ulike gruppene er gitt i parentes. Disse eksemplene er ikke uttømmende. Beløpene er oppgitt i AIP (apotekenes innkjøpspris).

Antineoplastiske og immunmodulerende legemidler, blant annet kreftlegemidler og legemidler mot revmatiske lidelser representerte i 2012 litt over en femdel av den totale legemiddelomsetningen i Norge. Legemidler som virker på sentralnervesystemet – blant annet legemidler mot smerte, migrene, psykiske lidelser, epilepsi og demens – representerer litt under en femtedel. Legemidler for hjerte og kretsløp er den tredje største gruppen, og inkluderer legemidler for høyt blodtrykk og høyt kolesterol. Til sammen står disse tre gruppene for om lag halvparten av omsetningen av legemidler.

1.07 De 25 største legemiddelfirmaene på det norske markedet

Plasering 2012 (2011)	Firma	Omsetning 2012 AIP, mill. kr	Omsetnings- vekst	Andel av totalmarkedet
1 (1)	Pfizer AS	1232	-1,8%	9,8%
2 (2)	MSD (Norge) AS	931	-1,4%	7,4%
3 (3)	Novartis Norge AS	879	6,2%	7,0%
4 (5)	GlaxoSmithKline AS	720	2,6%	5,7%
5 (4)	AstraZeneca AS	635	-20,5%	5,1%
6 (7)	Roche Norge AS	471	8,3%	3,8%
7 (6)	Takeda Nycomed AS	470	0,8%	3,8%
8 (8)	Abbott Norge AS	442	6,3%	3,5%
9 (9)	Sanofi	383	-2,7%	3,1%
10 (10)	Novo Nordisk Scandinavia AS	329	7,7%	2,6%
11 (11)	Weifa AS	299	2,3%	2,4%
12 (20)	Teva Norway AS	279	-5,6%	2,2%
13 (17)	Janssen-Cilag AS	267	36,3%	2,1%
14 (-)	*Orifarm AS	266	127,1%	2,1%
15 (13)	Baxter AS	258	6,2%	2,1%
16 (12)	Actavis Norway AS	243	-7,3%	1,9%
17 (14)	Bayer AS	212	-3,3%	1,7%
18 (18)	Meda AS	208	7,5%	1,7%
19 (16)	Eli Lilly Norge AS	205	4,1%	1,6%
20 (15)	Boehringer Ingelheim AS	200	-5,1%	1,6%
21 (25)	Biogen Idec Norway AS	186	45,8%	1,5%
22 (19)	*Farmagon AS	169	-9,3%	1,4%
23 (21)	McNeil Consumer Healthcare	166	10,0%	1,3%
24 (24)	Amgen	162	15,5%	1,3%
25 (22)	Bristol-Myers Squibb Norway AS	155	3,6%	1,2%
Sum omsetning alle legemiddelfirmaer		12 529	3,7%	100%

*Parallellimportør

Kilde: LMI/Farmastat

1.08

De 25 legemidlene på det norske markedet med høyest omsetning

Plassering 2012(2011)	Legemiddel	Omsetning 2012 AIP mill	Omsetningsvekst	Andel av totalmarkedet	Eksempel på bruksområde
1 (1)	Enbrel	371	10,2%	3,0%	Leddgikt
2 (3)	Humira	337	12,9%	2,7%	Leddgikt
3 (2)	Remicade	319	2,7%	2,5%	Leddgikt
4 (4)	Seretide	245	0,4%	2,0%	Astma
5 (5)	Nexium	146	-10,9%	1,2%	Refluxsykdom
6 (7)	Mabthera	142	5,7%	1,1%	Kreft og leddgikt
7 (6)	Symbicort Turbu	141	-8,2%	1,1%	Astma
8 (10)	Herceptin	119	19,7%	0,9%	Kreft
9 (9)	Paracet	114	0,2%	0,9%	Smerter
10 (12)	Spiriva	107	15,1%	0,9%	Kols
11 (14)	Tysabri	101	16,8%	0,8%	Multipel sklerose
12 (13)	Otrivin	98	12,3%	0,8%	Tett nese
13 (11)	Ibux	95	-4,3%	0,8%	Smerter
14 (20)	Kiovig	86	15,8%	0,7%	Immunsvikt
15 (-)	Nicorette	84	25,6%	0,7%	Røykeavvenning
16 (18)	Lyrice	82	5,8%	0,7%	Epilepsi
17 (22)	Advate	80	9,3%	0,6%	Blødningsprofylakse
18 (24)	Glivec	78	9,5%	0,6%	Kreft
19 (8)	Atacand	78	-33,4%	0,6%	Høyt blodtrykk
20 (17)	Simponi	77	-6,8%	0,6%	Leddgikt
21 (-)	Nicotinell	76	6,6%	0,6%	Røykeavvenning
22 (19)	Lipitor	76	-1,0%	0,6%	Kolesterolsenkende
23 (21)	Prevenar 13	71	-3,4%	0,6%	Pneumokokkvaksine
24 (23)	Insulatard	71	-0,7%	0,6%	Diabetes
25 (25)	Copaxone	69	3,5%	0,5%	Multipel sklerose
Sum omsetning alle legemidler		12 529	3,7%	100%	
Kilde: LMI/Farmastat					

1.09

De 25 mest omsatte virkestoffene i definerte døgndoser (DDD)

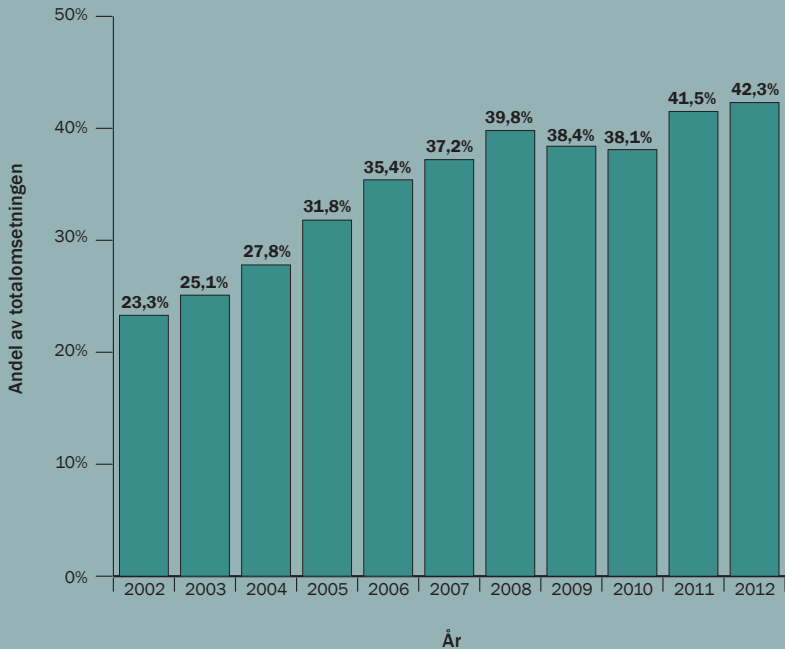
Plassering 2012 (2011)	Virkestoff	Omsetning DDD per 1000 innb.	Vekst 11-12	Eksempel på bruksområde
1 (1)	Acetylsalisylsyre	70	1,3%	Blodpropp
2 (2)	Simvastatin	56	-6,2%	Høyt kolesterol
3 (3)	Atorvastatin	51	14,0%	Høyt kolesterol
4 (4)	Natriumfluorid	39	-8,0%	Tannråte
5 (5)	Levonorgestrel	38	3,2%	Prevensjon
6 (6)	Paracetamol	35	5,0%	Smerter
7 (7)	Cetirizin	33	-0,3%	Allergi
8 (8)	Amlodipin	32	2,8%	Høyt blodtrykk
9 (9)	Zopiklon	30	-2,0%	Søvnvanser
10 (11)	Xylometazolin	29	6,4%	Tett nese
11 (10)	Ramipril	28	3,4%	Høyt blodtrykk
12 (15)	Vitamin B kompleks	25	10,6%	Vitaminmangel
13 (12)	Metoprolol	25	-0,2%	Høyt blodtrykk
14 (13)	Levotyrosinnatrium	24	2,1%	Lavt stoffskifte
15 (14)	Askorbinsyre	23	2,2%	Vitaminmangel
16 (16)	Kandesartan	22	6,1%	Høyt blodtrykk
17 (17)	Escitalopram	20	-0,3%	Depresjon
18 (18)	Ibuprofen	19	-3,0%	Smerter
19 (19)	Esomeprazol	18	9,6%	Reflukssykdom
20 (20)	Furosemid	15	-4,5%	Høyt blodtrykk
21 (21)	Levonorgestrel og østrogen	15	-0,5%	Prevensjon
22 (22)	Metformin	15	2,3%	Diabetes
23 (24)	Kalsium	14	13,9%	Vitaminmangel
24 (23)	Prednisolon	13	4,5%	Betennelse
25 (-)	Pantoprazol	13	19,9%	Reflukssykdom

Tall fra 2012

Kilde: LMI/Farmastat

1.10

Omsetning av generiske legemidler (DDD)

Kilde: LMI/Farmastat

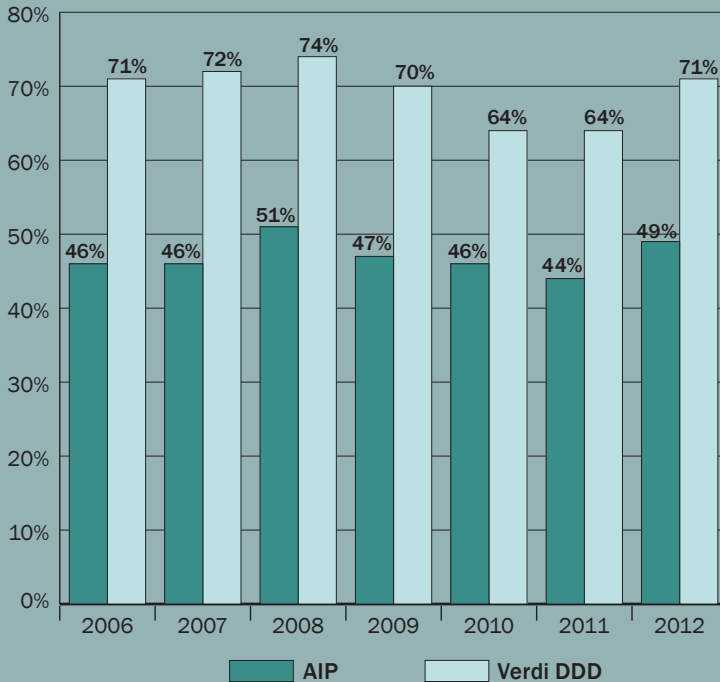
Tabellen viser omsetningen av generiske legemidler i definerte døgndoser i prosent av samlet omsetning.

Generikaandelen av legemiddelmarkedet økte sterkt mellom 2000 og 2008, men har vært stabil de siste årene. I 2012 var omsetningen av generiske legemidler på 42,3 prosent av totalmarkedet målt i volum. Etter at originalpreparatet er gått av patent, er det tillatt for andre produsenter å fremstille kopipreparater (generika) som inneholder samme virkestoff som originalpreparatet.

Generisk substitusjon i apotek ble innført i 2001. Dette, samt patentutløp for flere store legemidler og innføring av trinnprissystemet for prising av byttbare legemidler, har bidratt til økningen av generikaandelen.

1.11

Kopipreparaters andel av det samlede generiske markedet

Tall i AIP/DDD

Kilde: LMI/Farmastat

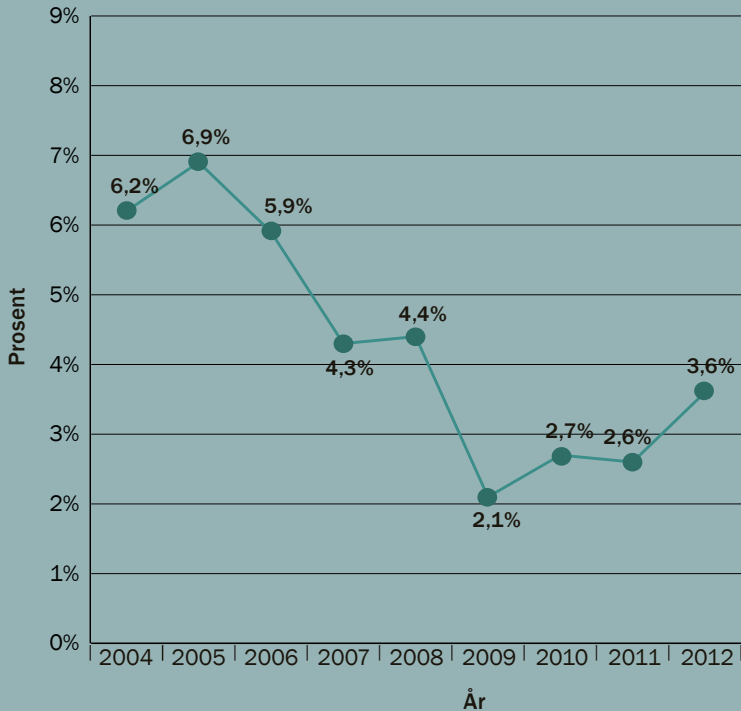
Tabellen er basert på myndighetenes liste for byttbare legemidler per 1.1.2012.

Legemidler med utelukkende parallellbytte er fjernet. Listen inneholder dermed alle virkestoffer hvor apotekene, under visse forutsetninger, kan foreta et bytte til generisk legemiddel selv om et originalpreparat er forskrevet på resepten.

Samlet utgjorde det byttbare markedet, slik det er definert her, ca 3,5 milliarder kroner AIP i 2012. Den generiske andelen av byttemarkedet representerer ca 1,8 milliarder kroner (50%).

1.12

Markedsandel for parallellimporterte legemidler

Kilde: LMI/Farmastat

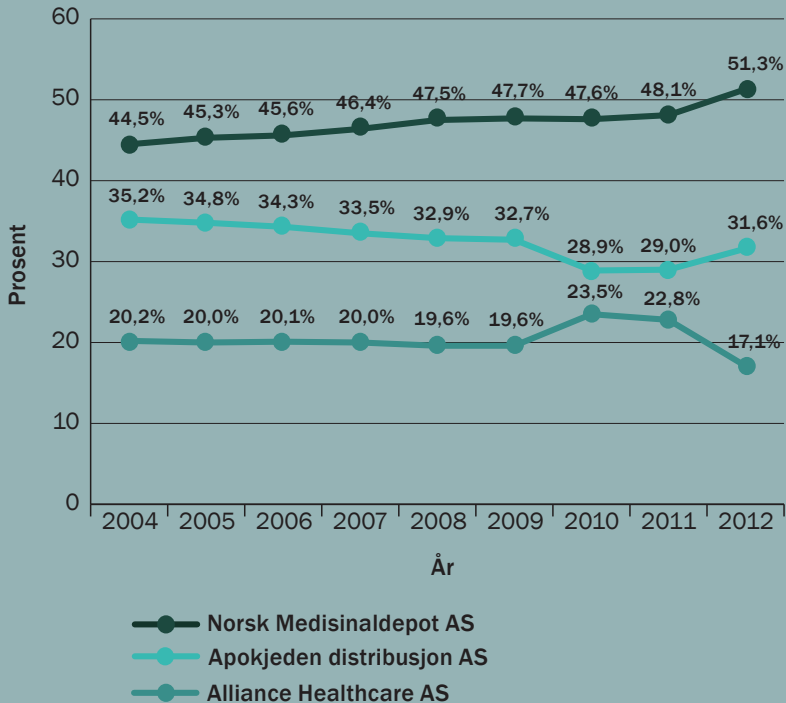
Parallellimporterte legemidlers andel av totalomsetningen er 3,6 prosent i 2012 og er tilnærmet uendret fra 2007. Det lave nivået antas å ha sammenheng med at prisene på legemidler i Norge har sunket, og at legemiddelpriene i Norge er på et relativt lavt nivå i forhold til resten av Europa.

Parallellimportørene kjøper originalpreparater i andre EU-/EØS-land, og importerer dem til Norge. Parallellimport er mest aktuelt for patenterte legemidler med høy salgsverdi.

Grossistenes parallell eksport av legemidler fra Norge antas å være vesentlig høyere enn parallellimporten.

1.13

Markedsandeler for legemiddelgrossister

Kilde: LMI/Farmastat

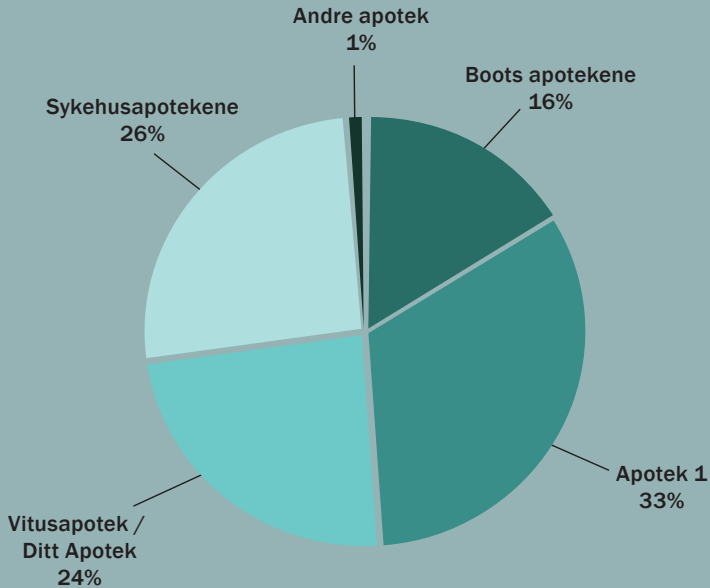
I Norge er det tre fullsortiments legemiddelgrossister: Norsk Medisinaldepot AS, Apokjeden distribusjon AS og Alliance Healthcare AS. Disse er integrert med apotekkjedene.

Sykehusapotekene får sine legemidler fra NMD Grossisthandel AS. Grossistene/apotekkjedene er alle eid av internasjonale selskaper.

Endringene i markedet fra 2010 skyldes grossistanbudet for sykehusapotek og helseforetak i Norge inklusive H-resept.

1.14

Apotekenes omsetning etter kjedetilhørighet

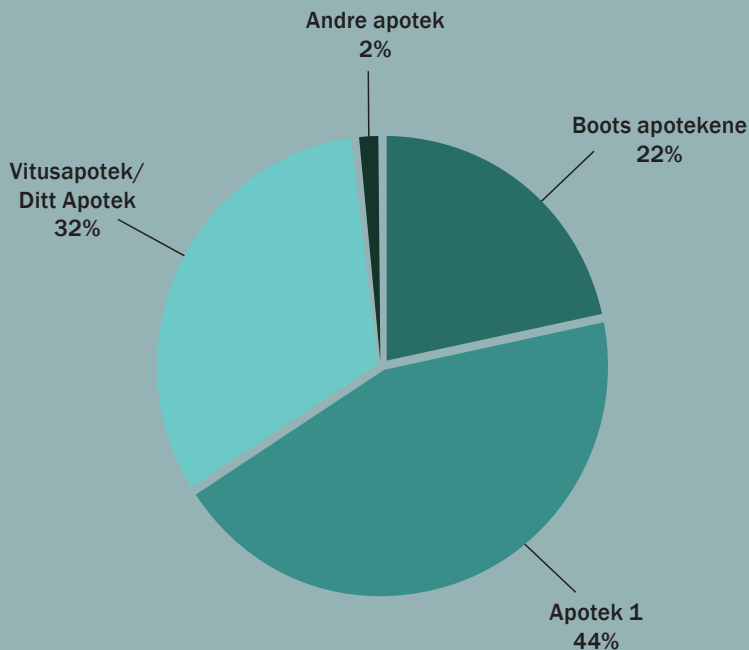

Tall fra 2012
Kilde: Farmastat

I dag har de tre apotekkjedene i Norge kontroll over sin egen distribusjon ved at de har grossistvirksomhet integrert i kjeden. Dette gjelder Apotek 1 med Apokjeden Distribusjon, Vitus/Ditt Apotek med Norsk Medisinaldepot og Boots apotekene med Alliance Healthcare som grossist.

1.15

Apotekenes omsetning etter kjedetilhørighet, ekskl. sykehusapotek

Tall fra 2012
Kilde: Farmastat

Til forskjell fra figur 1.14 viser denne fordelingen i det private apotekmarkedet, det vil si eksklusive sykehusapotekene.

De tre blokkene Vitusapotek/Ditt Apotek, Boots apotekene og Apotek 1 kontrollerer 98 prosent av markedet.

1.16

Totalt antall brukere av reseptpliktige legemidler i Norge

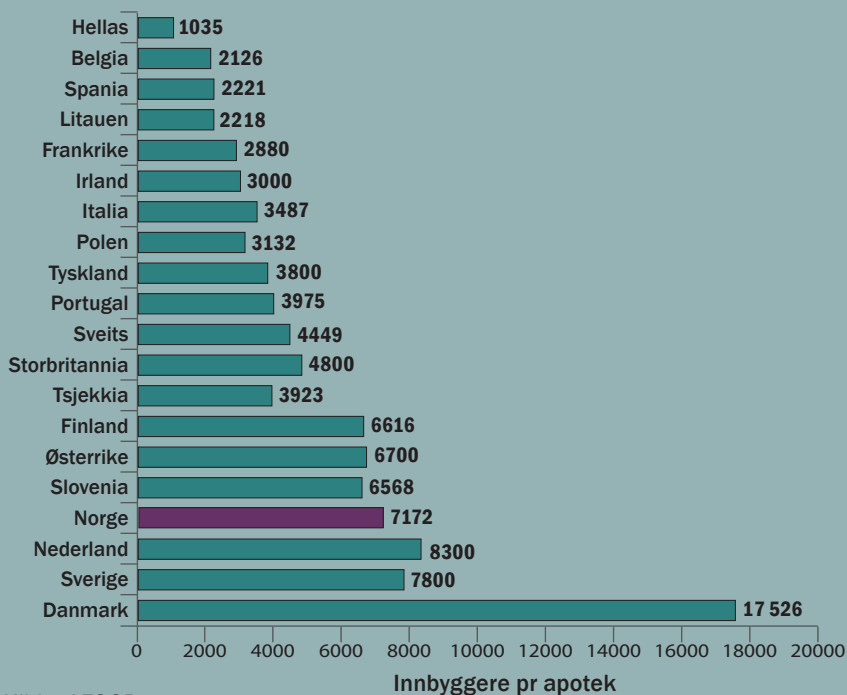
Kilde: Reseptregisteret

3,4 millioner nordmenn benytter reseptpliktige legemidler i løpet av et år. Antall brukere er økende. Dette kan skyldes demografiske forhold, blant annet et stigende antall eldre.

Figuren viser også at flere kvinner enn menn benytter reseptpliktige legemidler.

1.17

Antall innbyggere per apotek i Europa

Kilde: AESGP

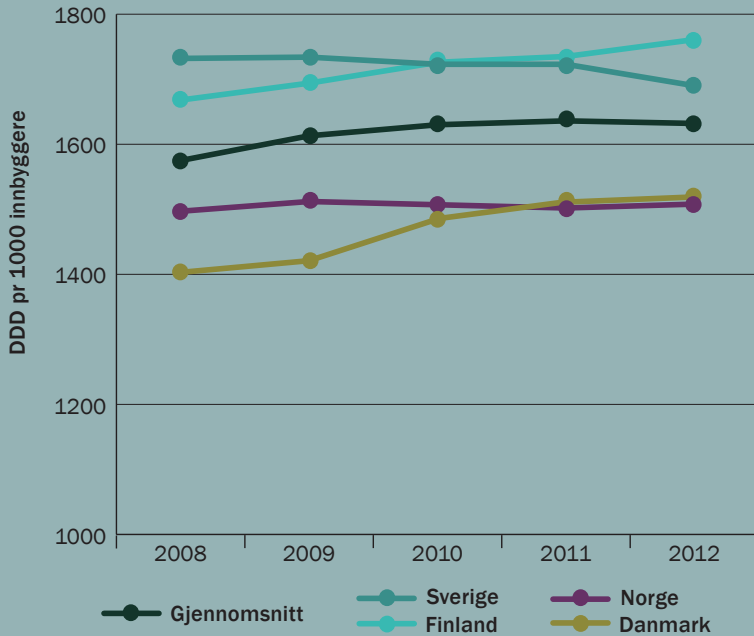
Tall fra 2010

Apotekdekningen i Norge er bedret etter at ny apoteklov trådte i kraft i 2001. Siden den gang er det etablert 315 flere apotek i Norge.

I 2001 var det gjennomsnittlig 11 280 innbyggere per apotek. Per 1 januar 2012 er det i gjennomsnitt ca. 7 050 innbyggere per apotek.

1.18

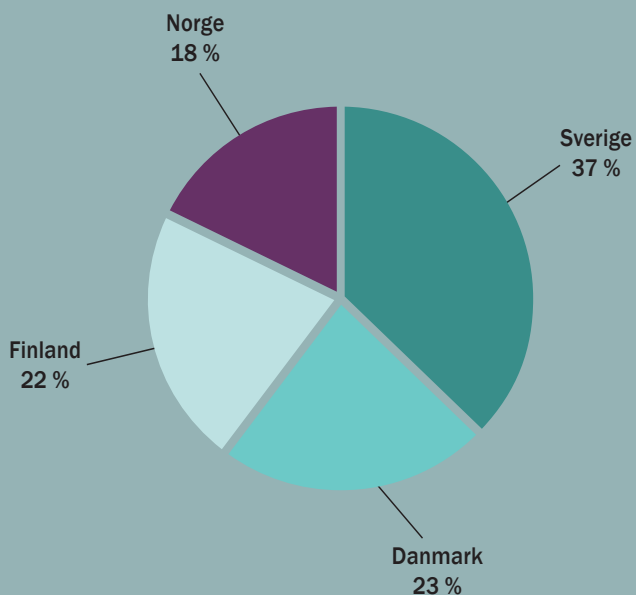
Legemiddelforbruk (DDD) i Norden per 1000 innbygger

Kilde: SLD Nordic/Farmastat

Legemiddelforbruket i Norge er lavt sammenlignet med de andre nordiske landene. Sverige har det høyeste legemiddelforbruket i Norden. Ulikhetene i legemiddelbruk mellom de nordiske landene kan påvirkes av ulike terapitradisjoner, omfang og innretning av offentlige reguleringer og finansieringsordninger, samt kulturelle og demografiske trekk.

1.19 Fordeling av det nordiske legemiddelmarkedet

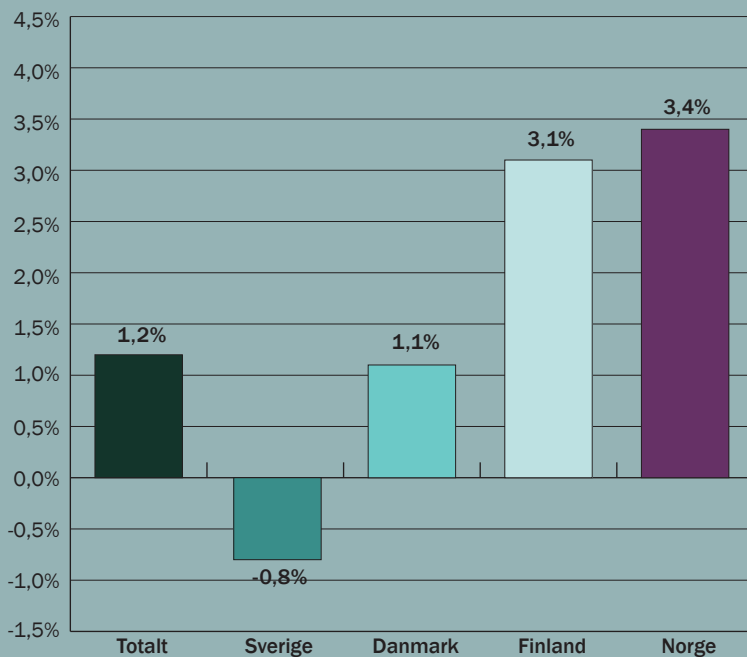

Kilde: Farmastat
Basert på tall i AIP (målt i Euro)
Tall fra 2012

Det norske legemiddelmarkedet er beskjedent i forhold til de øvrige nordiske landene. Det svenske markedet utgjør nå 37 prosent av det nordiske legemiddelmarkedet.

1.20

Årlig vekst i legemiddelomsetningen for de nordiske landene

Tall i AIP (målt i Euro)

Kilde: Farmastat

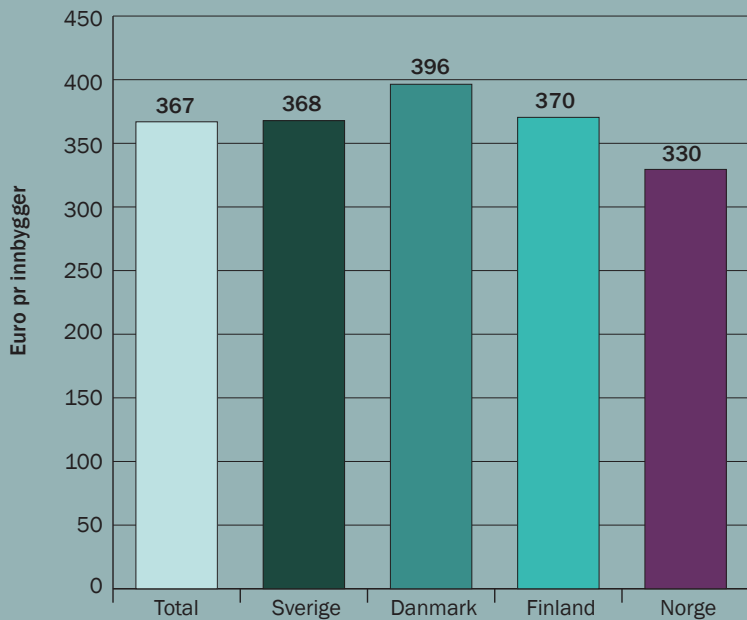
Tall fra 2012

Danmark, Finland og Norge hadde alle en positiv vekst i legemiddelomsetningen i 2012, mens Sverige hadde en negativ vekst. Veksten i hele Norden var på 1,2 prosent.

Tallene er basert på omsetning i AIP-verdi.

1.21

Legemiddelomsetning (AIP) per innbygger i de nordiske landene

Kilde: Farmastat
Tall fra 2012

Legemiddelomsetningen per innbygger målt i apotekenes innkjøpspris (AIP) er lavest i Norge sammenlignet med resten av Norden.

1.22

Ledende legemidler på verdensmarkedet

Legemiddelnavn, Plassering 2011 (2010)		Bruksområde	Omsetning mrd. US\$
1 (1)	Lipitor	Høyt kolesterol	12,5
2 (2)	Plavix	Forebygging av hjerteinfarkt/hjerneslag	9,3
3 (3)	Seretide (Advair)	Astma og KOLS	8,7
4 (6)	Crestor	Høyt kolesterol	8,0
5 (4)	Nexium	Magesår og reflukssykdom	7,9
6 (5)	Seroquel	Schizofreni	7,6
7 (9)	Humira	Revmatiske lidelser og hudsykdommer	7,3
8 (7)	Enbrel	Revmatiske lidelser og hudsykdommer	6,8
9 (8)	Remicade	Revmatiske lidelser og hudsykdommer	6,8
10 (13)	Abilfy	Schizofreni	6,3
11 (12)	Singulair	Astma og KOLS	6,1
12 (10)	Zyprexa	Schizofreni	5,7
13 (14)	Mabthera	Kreft og revmatiske lidelser	5,7
14 (15)	Lantus	Diabetes	5,5
15 (11)	Avastin	Kreft	5,4
Sum 15 ledende legemidler			109,6
Kilde: IMS Health Midas 2011			Data fra 2011 Tall i grossist innkjøpspris (GIP)

I likhet med de to foregående årene, hadde kolesterollegemidlet Lipitor posisjonen som det mest omsatte legemidlet også i 2011.

På verdensbasis omsatte de 15 største legemidlene for nærmere 110 milliarder USD.

1.23

Det norske legemiddelmarkedet sett i forhold til et utvalg land i Europa

Land, plassering 2010		Omsetning mill. Euro, 2010	Andel
1	Frankrike	27 334	17,8%
2	Tyskland	27 022	17,6%
3	Italia	19 909	13,0%
4	Spania	14 858	9,7%
5	Storbritannia	13 583	8,9%
6	Hellas	5 047	3,3%
7	Polen	5 016	3,3%
8	Nederland	4 686	3,1%
9	Belgia	4 428	2,9%
10	Sveits	3 494	2,3%
11	Portugal	3 428	2,2%
12	Sverige	3 172	2,1%
13	Østerrike	3 022	2,0%
14	Danmark	2 150	1,4%
15	Romania	2 113	1,4%
16	Ungarn	2 064	1,3%
17	Finland	2 005	1,3%
18	Tsjekkia	1 976	1,3%
19	Irland	1 766	1,2%
20	Norge	1 485	1,0%
	Sum	153 373	
Kilde: EFPIA			Tall i AIP/GIP

Tall fra den europeiske legemiddelindustriforeningen, EFPIA, viser at det norske markedet for legemidler i 2010 utgjorde 1 prosent av den samlede europeiske omsetningen.

1.24

Ledende farmasøytiske selskap på verdensmarkedet

Firma, plassering 2011		Omsetning i mrd. US\$	Land
1	Pfizer	56	USA
2	Novartis	52	Sveits
3	Merck & Co.	40	USA
4	Sanofi-aventis	39	Frankrike
5	AstraZeneca	37	Storbritannia
6	Roche Group	35	Sveits
7	GlaxoSmithKline	34	Storbritannia
8	Johnson & Johnson	28	USA
9	Abbott Laboratories	26	USA
10	Teva	24	Israel
11	Eli Lilly	24	USA
12	Takeda Nycomed	18	Japan
13	Bristol-Myers Squibb	16	USA
14	Bayer	16	Tyskland
15	Amgen	16	USA

Kilde: IMS Health

Det største farmasøytiske selskapet på verdensmarkedet, Pfizer, omsatte i 2011 for i overkant av 56 milliarder US dollar. Syv av de 15 største selskapene er amerikanske mens hele seks er europeiske (britiske, sveitsiske, tyske og franske).

Pris og finansiering

Flere prisundersøkelser foretatt i perioden 2008-2012 har vist at prisene på patenterte legemidler i Norge er blant de aller laveste i Vest-Europa. Nyere studier av priser på generiske legemidler i Norge sammenlignet med andre land viser sprikende resultater.

Prisene på legemidler inn til norske apotek har vært synkende de siste årene. Den siste tiårsperioden har legemiddelprisene gjennomsnittlig sunket med 2,6 prosent i året, mens konsumprisindeksen har hatt en gjennomsnittlig årlig økning på 1,8 prosent. Dette indikerer en gjennomsnittlig årlig realprisreduksjon på legemidler på i overkant av 4 prosent. Størrelsene fremkommer ved å sammenligne prisene på alle legemidler som hadde omsetning både i inneværende og foregående år.

Norge er ett av få land i Europa hvor det betales full merverdiavgift på reseptpliktige og reseptfrie legemidler. Myndighetene fastsetter prisene på reseptpliktige legemidler, mens prisene på reseptfrie legemidler er blitt bestemt av markedet siden 1995. Stortinget fastsetter apotekenes maksimale avanse for reseptpliktige legemidler.

Om lag to tredeler av legemiddelkostnadene er finansiert ved at det offentlige dekker utgiftene til legemidler forskrevet på blå resept og legemidler brukt ved sykehus og sykehjem. Andelen som finansieres over blåreseptordningen har vært stabil de siste årene. Den private andelen av finansieringen omfatter pasientenes utgifter til reseptfrie legemidler, reseptpliktige legemidler på hvit resept og egenandeler på blå resept. Egenandelstaket, dvs pasientenes utgifter til legebesøk og medisiner på blå resept i løpet av et kalenderår, var på 1 980 kroner i 2012.

Det offentliges utgifter til legemidler utgjør en relativt liten andel av de totale utgiftene til forebygging og behandling av sykdom. Offentlige legemiddelutgifter utgjorde ca. 6,2 prosent av de offentlige helseutgiftene i 2011. Andelen har vært synkende de siste årene.

Legemidler utgjør under 4 prosent av driftskostnadene i spesialisthelsetjenesten.

Utgifter til helseformål utgjør en stadig økende andel av de totale utgiftene. Legemiddelutgiftene har, frem til for få år siden, hatt samme veksttakt som de øvrige helseutgiftene. Nå viser legemiddelutgiftene en fallende tendens. Årsakene til lavere vekst i legemiddelutgiftene de siste årene er blant andre patentutløp og ordninger som trinnpris, foretrukket legemiddel, konkurranseutsetting på sykehus og årlige prisrevisjoner.

$$1 + 2 = 3$$

2.01

Prisendring på legemidler og generell prisvekst

Kilder: Statistisk sentralbyrå og LMI/Farmastat

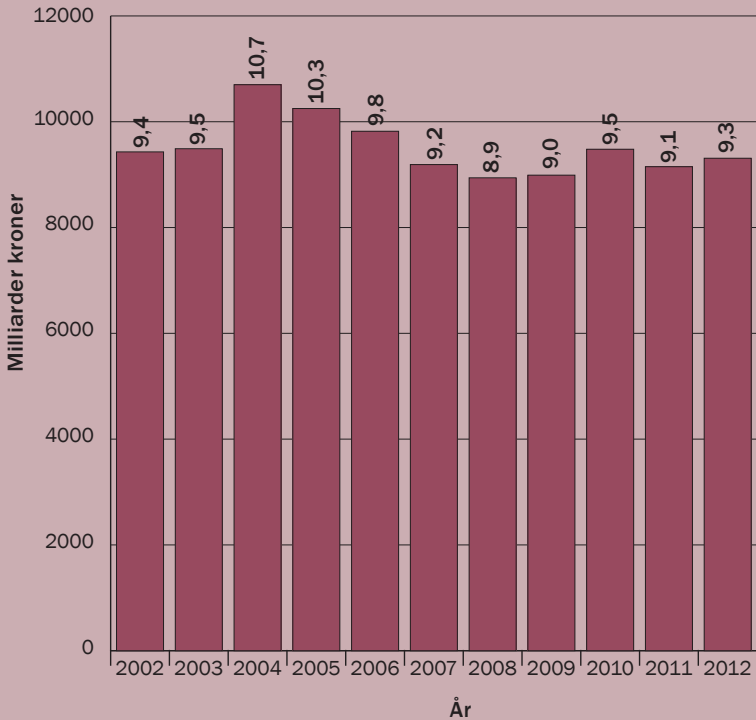
Figuren viser at prisen på legemidler gjennomgående falt i perioden 2000 til og med 2012.

Den siste tiårsperioden har legemiddelprisene gjennomsnittlig sunket med 2,6 prosent i året, mens konsumprisindeksen har hatt en gjennomsnittlig årlig økning på 1,8 prosent. Dette indikerer en gjennomsnittlig årlig realprisreduksjon på legemidler på i overkant av 4 prosent.

Størrelsene fremkommer ved å sammenligne prisene på alle legemidler som hadde omsetning, både i inneværende og foregående år.

2.02

Offentlige utgifter til legemidler på blå resept

Tall i milliarder 2012-kroner

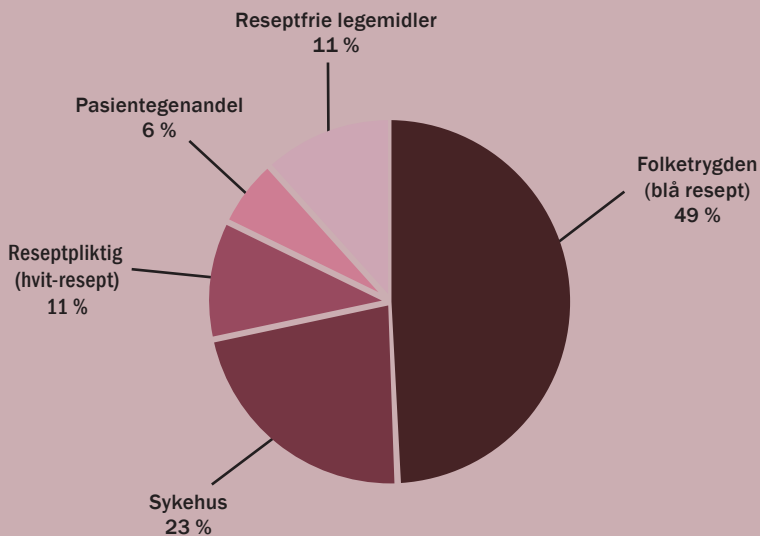
Kilde: NAV, HOD, LMI

Utgiftene til legemidler på blå resept økte med 1,7 prosent fra 2011 til 2012 til 9,3 milliarder. De siste årene har overføring av finansieringsansvaret for en del kostbare biologiske legemidler til helseforetakene, som eksempel TNF-hemmere, MS legemidler, patentutløp, samt ordninger som trinnpris og foretrukket legemiddel dempet veksten i de offentlige utgiftene til blå resept.

Tallene er oppgitt i faste 2012-kroner, og inkluderer både ordinær refusjon og refusjon ved oppnådd beløpsgrense på frikort.

2.03

Finansiering av legemiddelforbruket

Tall fra 2011

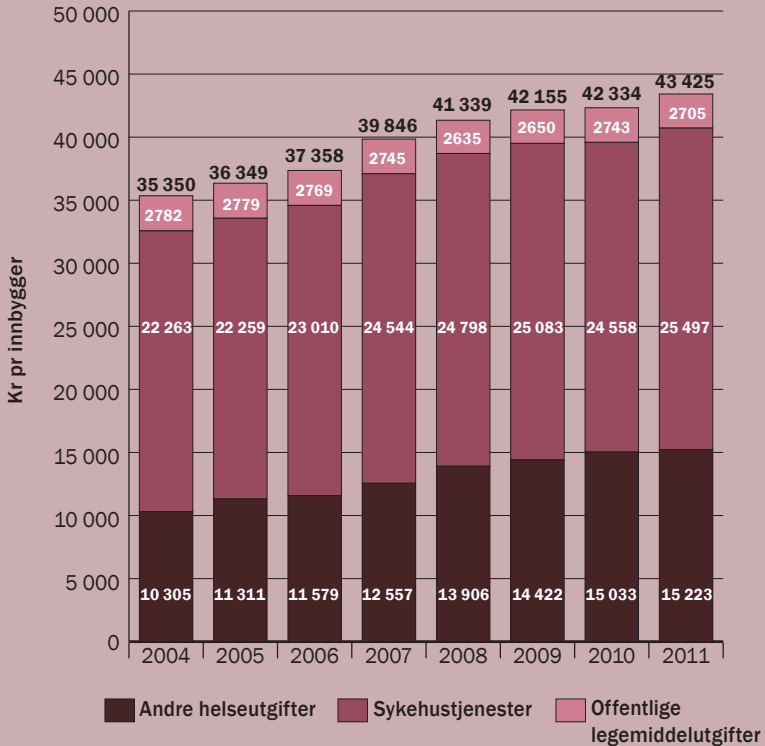
Figuren baseres på tall fra flere kilder, og det knyttes derfor usikkerhet til tallene

Kilde: NAV, SSB, NAF, LMI/Farmastat

Det offentlige finansierer ca. 70 prosent av legemiddelkostnadene i Norge. Mesteparten (49%) går gjennom den ordinære refusjonsordningen for legemidler (blåreseptordningen). Andelen som finansieres over helseforetakenes budsjetter har, i perioden 2006-2011, steget fra 16,5 prosent til 23 prosent.

2.04

Offentlige helseutgifter, kr per innbygger

2011-kroner

Kilde: SSB, NAV

Det offentliges helseutgifter til legemidler utgjør en relativt liten andel av de totale utgiftene til forebygging og behandling av sykdom.

Størsteparten av det offentliges helseutgifter er relatert til andre innsatsfaktorer enn legemidler, som sykehustjenester og først og fremst lønnsutgifter.

2.05

Offentlige utgifter til helsetjeneste og legemidler

År	BNP mill kr	Offentlige utgifter helsetjeneste		Offentlige utgifter legemidler		% av offentlige helseutgifter
		mill kr	% av BNP	mill kr	% av BNP	
2005	1 958 907	147 782	7,5%	11 299	0,6%	7,6%
2006	2 180 801	156 463	7,2%	11 597	0,5%	7,4%
2007	2 306 445	169 642	7,4%	11 686	0,5%	6,9%
2008	2 559 914	184 863	7,2%	11 783	0,5%	6,4%
2009	2 382 330	195 017	8,2%	11 934	0,5%	6,1%
2010	2 544 266	203 146	8,0%	13 162	0,5%	6,5%
2011	2 749 963	213 664	7,8%	13 311	0,5%	6,2%

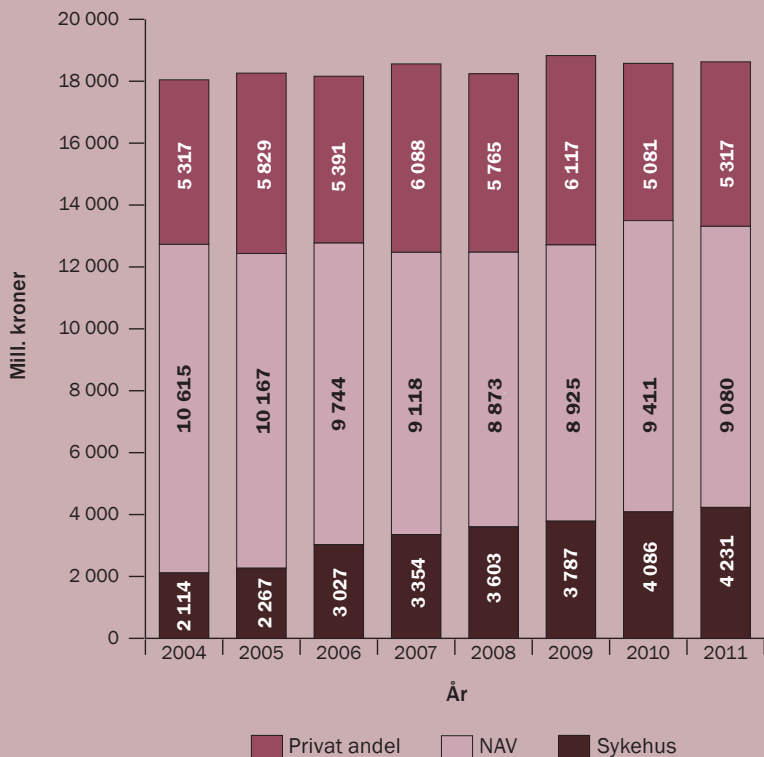
Offentlig forvaltning. Totale utgifter, etter formål, tid og statistikkvariabel
Kilder: NAV og LMI/Farmastat

Selv om kronebeløpet det offentlige bruker til legemidler øker, har utgiftene som andel av bruttonasjonalproduktet (BNP) vært noenlunde konstant.

Legemidlenes andel som prosent av de offentlige helseutgiftene utgjør ca. 6,2 prosent.

2.06

Legemiddelutgifter i privat og offentlig sektor

Faste priser, 2011 kroner

Kilder: SSB, NAV og LMI/Farmastat

Forbrukernes utgifter til legemidler i 2011 var på 30 prosent. Forbrukernes legemiddelutgifter består av hvite resepter, reseptfrie legemidler og egenandeler for blåresepter.

Folketrygdens utgifter har sunket gradvis siden 2005, mens sykehusenes legemiddelutgifter har økt de senere årene og utgjorde 23 prosent i 2011. Dette skyldes at finansieringsansvaret for en del biologiske legemidler er overført fra folketrygden til helseforetakene.

Legemidler utgjør i underkant 4 prosent av helseforetakenes samlede driftsutgifter.

2.07

Kostnad per dag for de 25 mest brukte virkestoffene

#	Virkestoff	Eksempel på bruksområde	Døgndose	Kostnad per døgñ, kroner
1	Acetylsalisylsyre	Blodpropp	160 mg	1,0
2	Simvastatin	Høyt kolesterol	40 mg	1,4
3	Atorvastatin	Høyt kolesterol	40 mg	2,8
4	Natriumfluorid	Tannråte	1 tablett	0,5
5	Levonorgestrel	Prevensjon	Hormonspiral	-
6	Paracetamol	Smerter	500 mg x 3	5,8
7	Cetirizin	Allergi	1 tablett	0,7
8	Amlodipin	Høyt blodtrykk	10 mg	1,7
9	Zopiklon	Søvnvanser	5 mg	1,4
10	Xylometazolin	Tett nese	0,64 ml	3,6
11	Ramipril	Høyt blodtrykk	5 mg	0,8
12	Vitamin B kompleks	Vitaminmangel	1 tablett	0,5
13	Metoprolol	Høyt blodtrykk	100 mg	1,8
14	Levotyroksinnatrium	Lavt stoffskifte	1 tablett	0,7
15	Askorbinsyre	Vitaminmangel	1 tablett	1,3
16	Kandesartan	Høyt blodtrykk	8 mg	1,4
17	Escitalopram	Depresjon	10 mg	1,4
18	Ibuprofen	Smerter	400 mg x 3	2,3
19	Esomeprazol	Reflukssykdom	20 mg	4,3
20	Furosemid	Høyt blodtrykk	30 mg	1,0
21	Levonorgestrel og østrogen	Prevensjon	1 tablett	1,2
22	Metformin	Diabetes	500mg x 2	1,1
23	Kalsium	Vitaminmangel	1 tablett	1,4
24	Prednisolon	Betennelse	1 tablett	2,1
25	Pantoprazol	Reflukssykdom	1 tablett	1,6

Kilde: Farmastat/LMI, Statens legemiddelverk

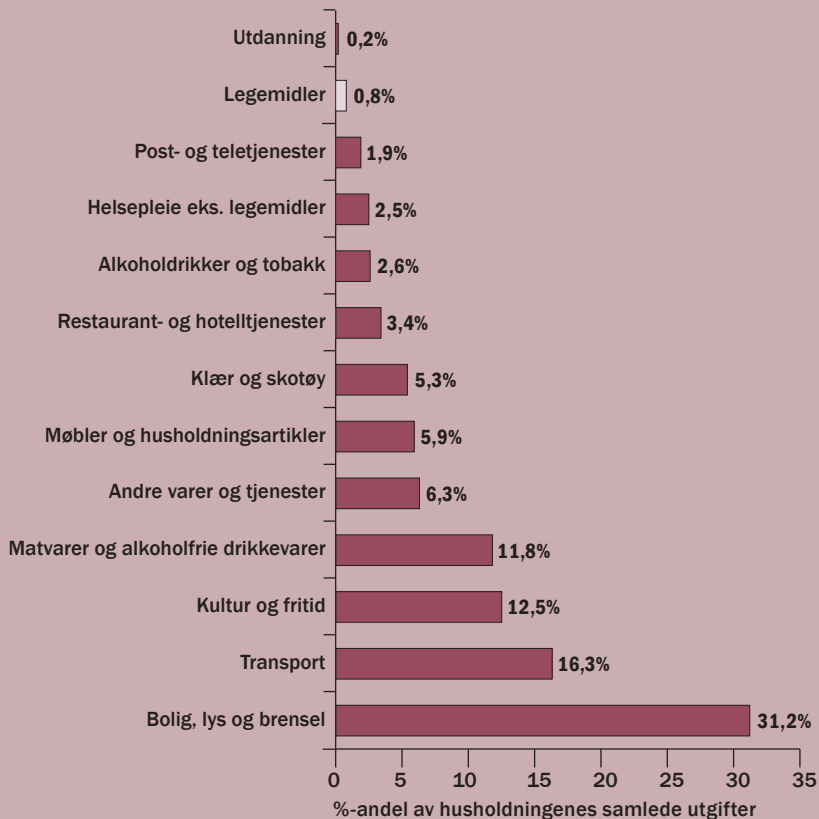
Tabellen viser kostnad per dag for de 25 mest brukte legemidlene i Norge i 2012. Den oppgitte prisen inkluderer både private og offentlige kostnader, og er basert på mye brukt dosering og pakning for de ulike legemidlene. Kostnad per dag er ikke sammenlignbar for ulike legemidler med samme bruksområde, siden doseringen ikke nødvendigvis er likeverdig.

Oversikten er basert på priser per 31. desember 2012. For reseptfrie legemidler er pris innhentet fra apotek. Trinnpris er brukt i de tilfeller det er relevant.

For paracetamol er det tatt utgangspunkt i reseptfrie pakninger. Reseptfrie pakninger av disse legemidlene har normalt en høyere enhetspris enn reseptpliktige pakninger.

2.08

Forbrukerens utgifter til legemidler i forhold til andre utgifter

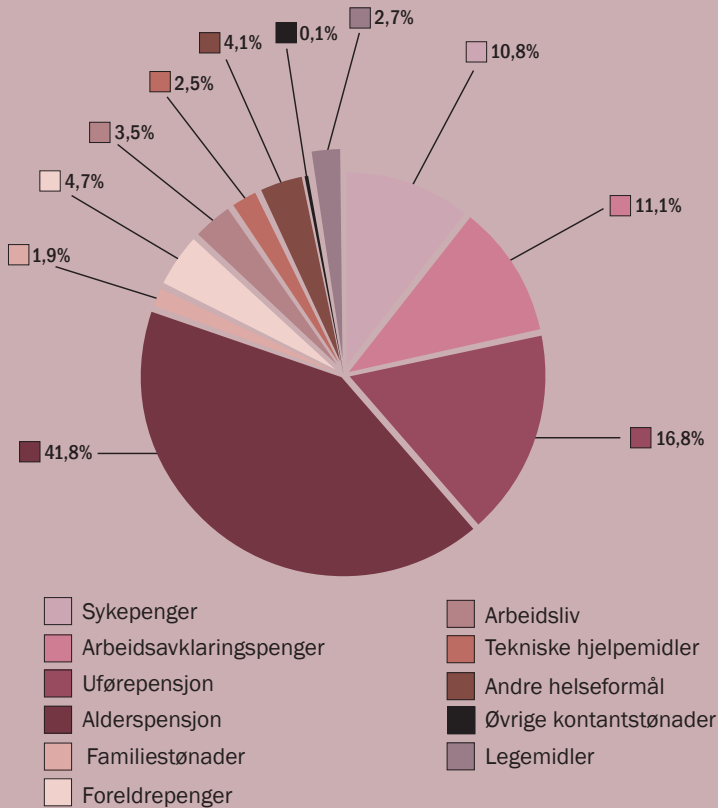
Kilde: Statistisk sentralbyrå
Gjennomsnittlige årlige tall 2007-2009

En gjennomsnittsnordmanns personlige utgifter er tre ganger høyere til alkohol og fire ganger høyere til restaurantbesøk, enn til legemidler.

Tallgrunnlaget baserer seg på Statistisk Sentralbyrås (SSBs) sin siste forbruksundersøkelse, og viser hvor mye en gjennomsnittsforbruker i Norge bruker på ulike varer og tjenester i perioden 2007 til 2009.

2.09

Folketrygdens utgifter til ulike formål

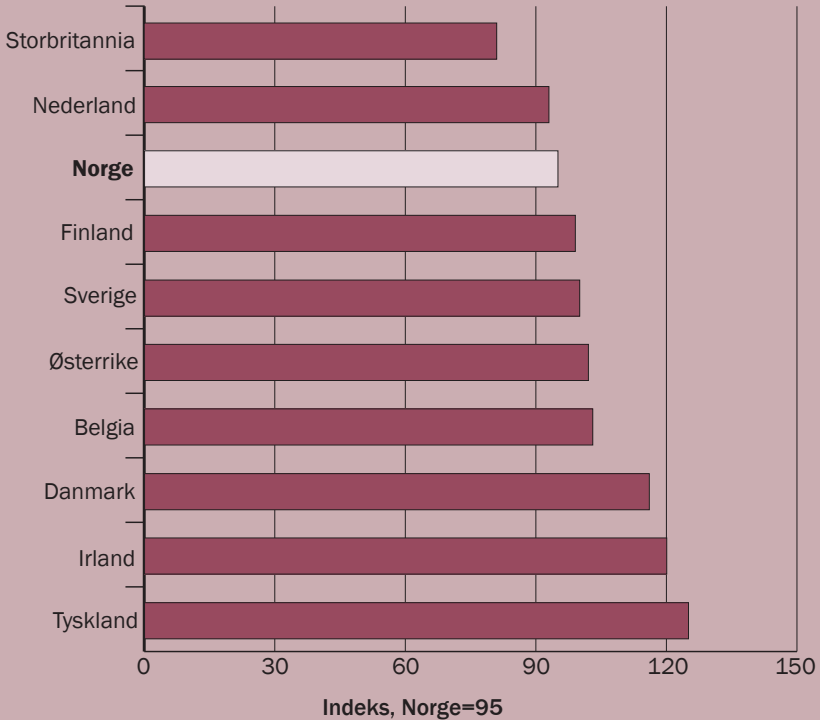
Kilde: Folketrygdens utgifter
Saldert budsjett 2012/Statsbudsjettet 2012

Av folketrygdens samlede utgifter i 2012 utgjorde refusjon av legemidler en beskjeden andel av disse. I 2012 representerte legemidler 3 prosent, eller i overkant av 9 milliarder kroner. Dette er om lag på samme nivå som tidligere.

2.10

Prisnivå på legemidler i et utvalg europeiske land

Kilde: SNF Rapport 01/12

Flere prisundersøkelser foretatt i perioden 2008-2012 har vist at prisene på patenterte legemidler i Norge er blant de aller laveste i Vest-Europa. Nyere studier av priser på generiske legemidler i Norge sammenlignet med andre land viser sprikende resultater.

I tabellen er prisene i de europeiske landene indeksert med prisnivået i Sverige satt lik 100. Norge er på prisnivå 95 sammenlignet med ni andre vesteuropeiske land, der Storbritannia og Nederland har lavere priser enn Norge.

2.11

Mva på legemidler og andre varer og tjenester i Europa

Land	Standard MVA %	MVA på legemidler %	
		Reseptpliktige	Reseptfrie
Danmark	25,0	25,0	25,0
Norge	25,0	25,0	25,0
Tyskland	19,0	19,0	19,0
Italia	20,0	10,0	10,0
Finland	23,0	9,0	9,0
Hellas	23,0	6,5	6,5
Belgia	21,0	6,0	6,0
Nederland	19,0	6,0	6,0
Portugal	23,0	6,0	6,0
Spania	18,0	4,0	4,0
Frankrike (1)	19,6	2,1	7,0
Sveits	8,0	2,5	2,5
Irland (2)	23,0	0,0 - 23,0	0,0 - 23,0
Østerrike	20,0	10,0	10,0
Sverige	25,0	0,0	25,0
Storbritannia	20,0	0,0	20,0

Kilde: EFPIA/EU
Data per 2012

(1) Frankrike: refunderbare 2,1%, hvitresept 7,0%
(2) Irland: orale legemidler 0%, andre legemidler 23%

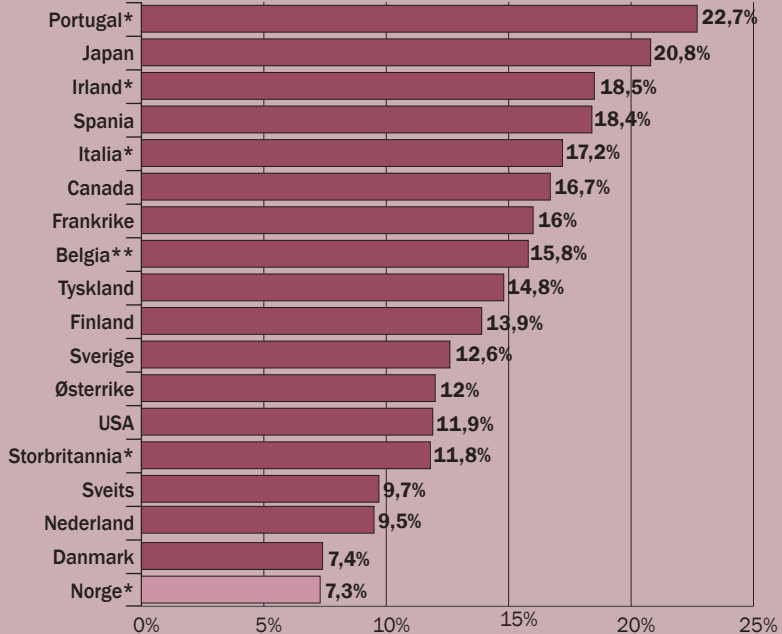
Norge er ett av få land i Europa hvor det betales full merverdiavgift på reseptpliktige og reseptfrie legemidler.

Verken i Sverige eller Storbritannia betales mva for reseptpliktige legemidler. I de fleste andre europeiske land er det lavere mva på legemidler enn på andre varer og tjenester.

2.12

Legemiddelutgifter som andel av helseutgifter i OECD

* Omfatter også offentlige utgifter til reseptfrie legemidler
** Kun reseptbelagte legemidler

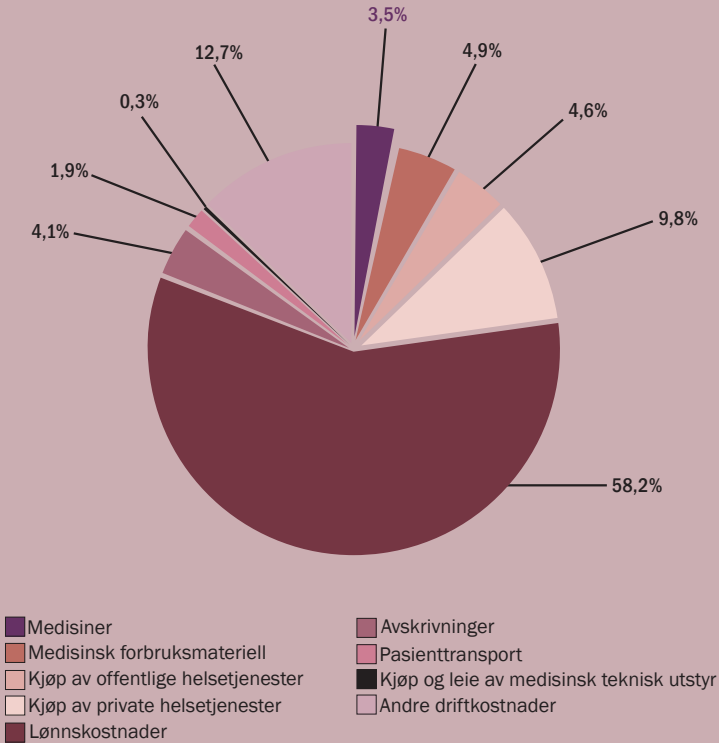
Data fra 2010

Kilde: OECD Health 2012

Legemiddelutgiftenes andel av helseutgiftene er lave i Norge sammenlignet med andre land.

2.13

Fordeling av driftskostnader i spesialisthelsetjenesten

Kilde: SSB
Tall fra 2011

Legemidler utgjør under 4 prosent av driftskostnadene i spesialisthelsetjenesten. Lønnskostnadene utgjør 58 prosent av driftskostnadene.

Reseptfrie legemidler

Det omsettes reseptfrie legemidler for i overkant av 1 mrd. kroner, målt i apotekenes innkjøpspris (AIP). De reseptfrie legemidlenes andel av totalmarkedet målt i definerte døgndoser (DDD) utgjorde 14 prosent i 2012. Reseptfrie legemidler utgjorde 11,2 prosent av den totale legemiddelomsætningen i 2012, målt i apotekenes utsalgspris (AUP), eller priser ut til forbruker. De siste årene har denne andelen ligget mellom 11 og 12 prosent av totalmarkedet.

Fra 1995 har det vært fri prissetting på reseptfrie legemidler i Norge. Siden 2004 har det vært omsatt flere typer reseptfrie legemidler utenom apotek, for eksempel i dagligvarebutikker og på bensinstasjoner.

I løpet av de siste årene har de mest solgte reseptfrie legemidlene vært medisiner mot lette smerter og feber. Tett nese og røykeavvenning er også områder der mange bruker reseptfrie legemidler.

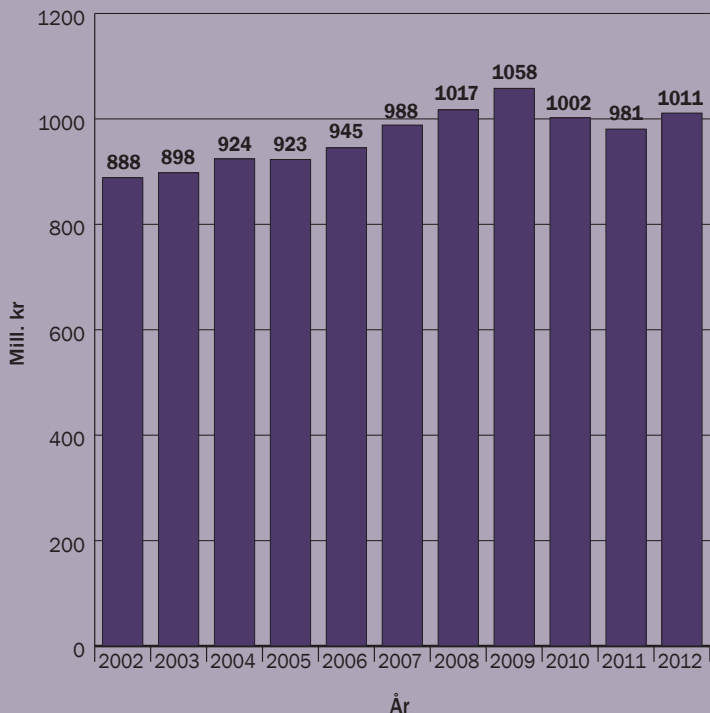
En sammenligning i definerte døgndoser (DDD), dvs. volum, mellom omsetning i og utenom apotek, viser at også i 2012 var det legemidler mot tett nese ved forkjølelse samt smertestillende legemidler som solgte mest utenom apotek.

Salgstallene for reseptfrie legemidler er estimert på grunnlag av AIP-tall og inkluderer salg av legemidler utenom apotek.

3.01

Omsetningen av reseptfrie legemidler

Kilde: LMI/Farmastat
Tall i AIP, 2012-kroner

Det omsettes reseptfrie legemidler for i underkant av 1 mrd. kroner, målt i apotekenes innkjøpspris (AIP).

Justert for inflasjon var dette en økning på 0,1 prosent fra 2011 til 2012. Statistikkgrunnlaget for omsetning av reseptfrie legemidler er noe usikkert fordi data er innhentet fra flere kilder.

3.02

Reseptfrie legemidlers andel av totalmarkedet målt i omsetning og volum

Kilde: LMI/Farmastat

Målt i volum, dvs. definerte døgndoser (DDD), har de reseptfrie legemidlenes andel av totalmarkedet sunket jevnt fra 2004 og frem til og med 2012. Målt i AUP har omsetningen vært relativt stabil de siste årene.

Reseptfrie legemidler er relativt rimelige, og dette gjør at markedsandelen målt i DDD er høyere enn markedsandelen målt i kroner.

3.03

De 25 reseptfrie legemidlene med høyest omsetning

Plassering 2012 (2011)	Legemiddel	Omsetning AIP 2012, mill. kr	Endring fra 2011	Eksempel på bruksområde
1 (2)	Otrivin	98,4	12,3%	Tett nese
2 (3)	Paracet	88,4	2,1%	Smerter
3 (1)	Ibux	86,7	-1,9%	Smerter
4 (5)	Nicorette	83,9	25,6%	Røykeavvenning
5 (4)	Nicotinell	75,8	6,6%	Røykeavvenning
6 (6)	Canesten	23,3	-4,3%	Soppinfeksjoner
7 (9)	Livostin	16,2	10,6%	Allergi
8 (16)	Volstarol	14,0	56,0%	Smerter
9 (8)	Bisolvon	13,5	-13,8%	Luftveislidelser
10 (11)	Noskapin	10,2	-3,7%	Hoste
11 (10)	Pinex	10,1	-7,7%	Smerter
12 (12)	Duphalac	10,1	-3,5%	Forstoppelse
13 (14)	Norlevo	9,8	2,1%	Nødpresensjon
14 (13)	MicroLax	9,8	-0,7%	Forstoppelse
15 (15)	Nycoplus C-vitamin	9,6	1,0%	Vitamintilskudd
16 (21)	Klyx	9,2	10,8%	Forstoppelse
17 (-)	Pepcid	9,0	318,6%	Sure oppstøt
18 (25)	Viscotears	8,8	14,6%	Nedsatt tåreproduksjon
19 (20)	Zyrtec	8,3	-0,5%	Allergi
20 (19)	Antix	8,3	-5,4%	Munnsår
21 (-)	Novaluzid	8,0	92,4%	Sure oppstøt
22 (23)	Zantac	8,0	0,9%	Sure oppstøt
23 (-)	Bronkyl	8,0	401,8%	Kronisk bronkitt
24 (18)	Solvipect	7,9	-10,4%	Hoste og luftveislidelser
25 (24)	Imodium	7,8	0,9%	Diare

Tall fra 2012

Kilde: LMI/Farmastat

3.04

Reseptfrie legemidlers omsetning fordelt etter utvalgte terapigrupper (ATC)

	2012 mill. kr	Vekst 11-12
Smerte og feber	230,9	-0,2%
Mage/tarm	143,4	0,9%
Røykeavvenning	159,7	15,8%
Hoste og forkjølelse	154,5	11,2%
Hud	82,3	-1,8%
Vitaminer og mineraler	52,2	1,9%
Allergi	38,9	-3,0%
Hormonpreparater	15,3	-1,1%
Midler mot fedme	1,0	-88,6%
Totalt salg av reseptfrie legemidler	1 010,8	3,5%

Tall (AIP) fra 2012. Løpende priser
Kilde: LMI/Farmastat

Den største gruppen er legemidler mot smerte og feber. I 2012 hadde midler til røykeavvenning høyest vekst.

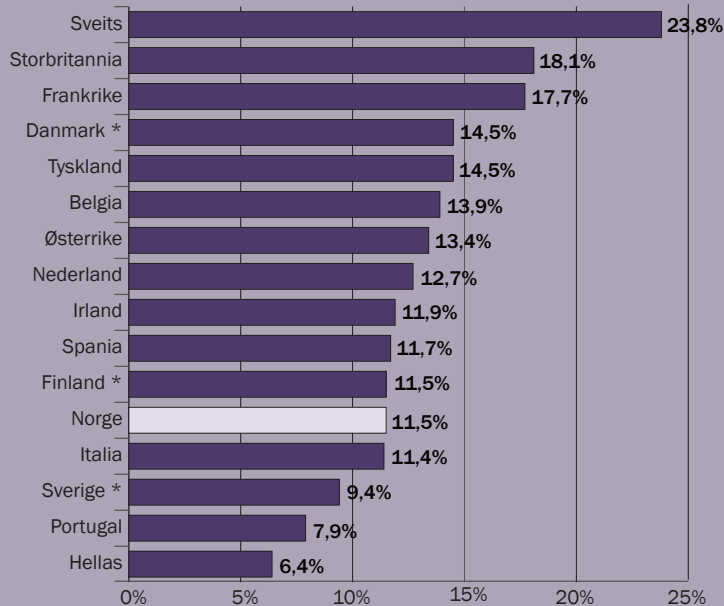
3.05

De 10 største legemiddelfirmaene innen reseptfrie legemidler

Plassering 2012 (2011)	Firma	Omsetning 2011, AIP mill. kr	Omsetningsvekst	Andel av totalmarkedet
1 (1)	Novartis Norge AS	209,2	9,7 %	20,7 %
2 (2)	Weifa AS	200,8	2,9 %	19,9 %
3 (3)	McNeil	149,8	11,0 %	14,8 %
4 (4)	Takeda Nycomed AS	99,2	-0,5 %	9,8 %
5 (5)	Actavis Norway AS	35,4	-20,2 %	3,5 %
6 (10)	Meda A/S	34,2	10,3 %	3,4 %
7 (6)	GlaxoSmithKline AS	29,7	-19,3 %	2,9 %
8 (7)	Bayer AS	29,1	-6,4 %	2,9 %
9 (8)	Boehringer Ingelheim	26,5	-4,6 %	2,6 %
10 (9)	Abbott Norge AS	23,5	-4,5 %	2,3 %
Sum omsetning alle reseptfrie legemidler		1010,8	3,3%	100,0%
Tall (AIP) fra 2012. Løpende priser. Kilde: LMI/Farmastat				

3.06

Reseptfrie legemidlers andel av omsetningen (AUP) i enkelte land

AUP-nivå med unntak av Sverige, Finland og Danmark som er på AIP. Irland er på GIP.

Tall for 2010

Kilde: AESGP

De reseptfrie legemidlenes andel av totalmarkedet varierer fra land til land. Dette har sammenheng med hvilke legemidler som tilbys uten resept, tilgjengelighet i og utenom apotek, terapitradisjoner og refusjonsordninger.

Målt i utsalgspris fra apotek (AUP) ser vi at Norge med 11,5 prosent i 2010 lå omtrent midt på treet i europeisk sammenheng. Andelen, målt på AUP-nivå, er høyere enn andelen målt på AIP-nivå (apotekenes innkjøpspris).

Veterinærmedisinske legemidler

Legemidler til dyr representerer et relativt lite marked i Norge, sammenlignet med legemidler til mennesker. I 2012 ble det omsatt legemidler til dyr til en anslått verdi av 1 147 millioner kroner (veiledende priser). Dette er en økning fra 2011 på ca. 171 millioner kroner. Økningen skyldes hovedsaklig høyere omsetning av legemidler til behandling av lakselus.

Legemidler til dyr dekkes ikke av offentlige midler, slik det er for legemidler på blå resept til mennesker. Det er fri prissetting for legemidler til dyr, uavhengig av om de selges på resept eller er reseptfrie. Dette til forskjell fra prisen på reseptbelagte legemidler til mennesker der staten bestemmer maksimalprisen.

Det er fiskevaksiner som har høyest omsetning innen veterinærmedisin. Introduksjon av fiskevaksiner på 80-tallet førte til at bruken av antibiotika ble kraftig redusert. I dag er det lite bruk av antibiotika i oppdrettsnæringen, til tross for høyere fiskeproduksjon. Det var også en betydelig reduksjon i omsetningen av antibiotika til bruk på varmblodige produksjonsdyr i perioden fra 1995 til 2000. Deretter har omsetningen vært relativt stabil.

Salget av vaksiner til laks og ørret var på 431,1 millioner doser i 2012. Det ble vaksinert 299,6 millioner laks og 19 millioner ørret.

Ett av LMIs norske medlemmer har både forskning og produksjon samt eksport av fiskevaksiner globalt.

I tillegg til legemidler utviklet spesielt til bruk på dyr, benyttes en del legemidler som bare er godkjent til mennesker også til behandling av dyr.

4.01

De 10 veterinærlegemidlene til akvakultur med høyest omsetning

#	Legemiddel	Omsetning 2012 mill kr	Bruksområde
1	Alphaject MICR 6	227,0	Fiskevaksine
2	Norvax Compact	169,2	Fiskevaksine
3	Alpha Max	157,9	Behandling av lakselus
4	Salmosan	127,5	Behandling av lakselus
5	Pentium Forte	48,7	Fiskevaksine
6	Betamax	43,6	Behandling av lakselus
7	Norvax Minova 6	18,3	Fiskevaksine
8	Finquel Vet	16,5	Fiskevaksine
9	Benzoak	16,3	Bedøvelse
10	Alphaject 6-2	10,8	Fiskevaksine

Tallene målt i veiledende utsalgspris til kunde
Kilde: LMI/Farmastat

Fiskevaksiner er de legemidlene med høyest omsetning innen veterinærmedisinske legemidler.

Tallene i tabellen viser omsetning målt etter veiledende utsalgspriser til sluttbruker. Eventuelle rabatter er ikke inkludert.

Det er fri prissetting på alle veterinærmedisinske legemidler, i motsetning til reseptbelagte legemidler til mennesker.

Tallene inkluderer ikke forbaserte legemidler mot lakselus, endoparasittmidler eller antibakterielle midler.

4.02

De 10 veterinærlegemidlene til varmblodige dyr med høyest omsetning

#	Legemiddel	Omsetning 2012, AIP mill kr	Bruksområde	Dyregruppe
1	Immucept	12,1	Allergibehandling	Selskapsdyr og hest
2	Metacam	11,9	Smertebehandling	Både selskaps- og produksjonsdyr
3	Nobivac DHPPI	9,4	Vaksine	Selskapsdyr
4	Rimadyl	7,8	Smertebehandling	Selskapsdyr
5	Synulox	6,9	Bakterielle infeksjoner	Selskapsdyr
6	Panacur	6,9	Behandling av invollsorm	Både selskaps- og produksjonsdyr
7	Penovet	6,8	Bakterielle infeksjoner	Både selskaps- og produksjonsdyr
8	Milbemax	6,7	Behandling av invollsorm	Selskapsdyr
9	Baycox Sheep	6,6	Parasittsykdom	Lam
10	Profender	5,8	Behandling av invollsorm	Selskapsdyr

Kilde: LMI/Farmastat

4.03

De 5 største firmaene innen akvakultur

#	Firma	Omsetning 2012, mill.kr
1	Pharmaq	415,9
2	MSD Animal Health	191,6
3	FishVet Group	127,5
4	Novartis	48,7
5	Scan Aqua	16,5

Tallene målt i veiledende utsalgspris til kunde
Kilde: LMI/Farmastat

4.04

De 10 største firmaene innen øvrig veterinærmedisin

#	Firma	Omsetning 2012, mill. kr
1	MSD Animal Health	68,5
2	Orion Pharma	56,8
3	Vericore	44,4
4	Boehringer Ingelheim	28,1
5	Merial	28,0
6	Bayer Schering	24,6
7	Novartis	18,2
8	Dr. Baddaky	12,1
9	ScanVet	11,5
10	Dechra	8,4

Tallene målt i veiledende utsalgspris til kunde
Kilde: LMI/Farmastat

4.05

Oljebaserte vaksiner til laks og ørret 2012

	Antall doser
PD vaksiner	112 445 000
2 sykdommer	6 530 000
3 sykdommer	3 080 000
4 sykdommer	9 985 000
5 sykdommer	297 685 000
6 sykdommer	1 380 000
Totalt	431 105 000
Antall laks vaksinert	299 615 000
Antall ørret vaksinert	19 045 000

Definisjoner:

PD Vaksiner	= Pancreas disease. Smolt må revaksineres med annen vaksine for beskyttelse mot andre patogener.
2 sykdommer	= Furunkulose og vibriose
3 sykdommer	= Furunkulose, vibriose og kaldvannsvibriose eller furunkulose, vibriose og flavobakteriose
4 sykdommer	= Furunkulose, vibriose, kaldvannsvibriose og vintersår
5 sykdommer	= Furunkulose, vibriose, kaldvannsvibriose, vintersår og IPN eller furunkulose, vibriose, kaldvannsvibriose, vintersår og flavobakteriose
6 sykdommer	= Furunkulose, vibriose, kaldvannsvibriose, vintersår, IPN og ILA

Kilde: LMI/PHARMAQ Statistikk

Forskning, utvikling og produksjon i legemiddelindustrien i Norge

Alle nye medisiner som introduseres på det norske markedet er et resultat av en langvarig og kostbar forsknings- og utviklingsaktivitet. Når et produkt når markedet, har det i gjennomsnitt vært under utprøving i 12-13 år fra den aktive substansen først ble oppdaget. Dette er nødvendig for å tilfredsstille alle regulatoriske krav som settes til legemidler som skal benyttes av mennesker, og sørger for at man har tilstrekkelig kunnskap om legemiddelets sikkerhet og effekt.

Bare et fåtall av alle potensielle substanser klarer seg gjennom et slikt utviklingsløp, og i snitt koster utviklingen av ett legemiddel ca 4-8 milliarder norske kroner. De kliniske studiene er som oftest en global aktivitet, der pasienter og helsepersonell fra mange land deltar i å framskaffe nødvendig kunnskap om det nye legemiddelet.

Legemiddelindustrien bidrar betydelig til forskning innen medisin og helse i Norge. I følge LMIs FoU-undersøkelse brukte medlemsfirmaene 1,1 milliarder kroner til forskning og utvikling her i landet i 2011. I overkant av 400 ansatte i LMIs medlemsbedrifter er sysselsatt innen forskning og utvikling.

Gjennom EØS-avtalen følger Norge EUs regelverk på legemiddelområdet.

Rundt 3 800 er ansatt i LMI-bedrifter. De ansatte arbeider innenfor områder som medisinsk forskning, klinisk utprøving, produksjon, registrering, distribusjon, bivirkningsovervåking, salg- og markedsføring, samt pris- og refusjonsspørsmål.

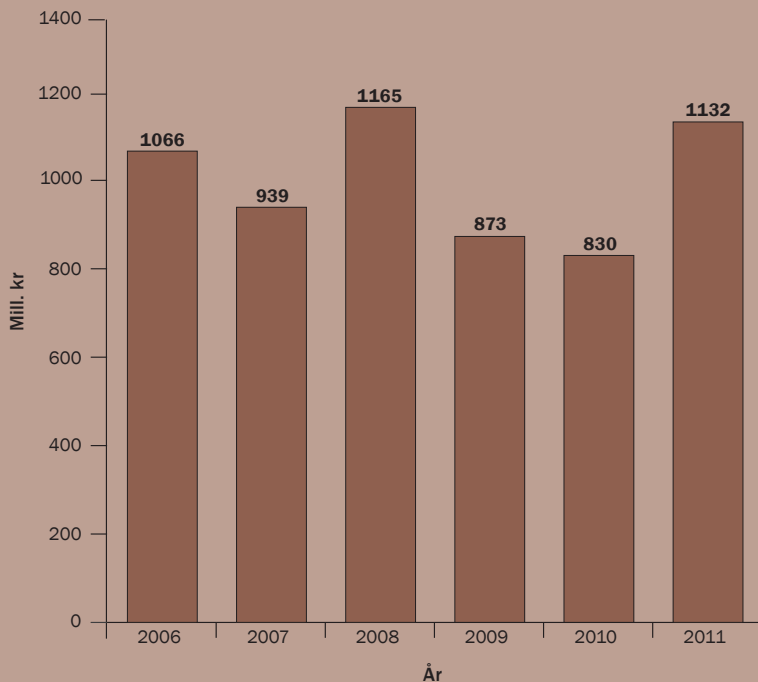
I 2011 hadde 10 bedrifter produksjon av legemidler i Norge. Disse sysselsetter i underkant av 2 500 personer.

De fleste legemidelfirmaene som er etablert i Norge er utenlandske. De importerer, leverer og følger opp sine legemidler i Norge. De investerer også betydelige beløp i forsknings- og utviklingsaktiviteter. Direkteimportørene og de norske produsentene bidrar med nødvendig opplæring og etterutdanning av leger og annet helsepersonell.

5.01

Legemiddelindustriens investeringer i forskning og utvikling

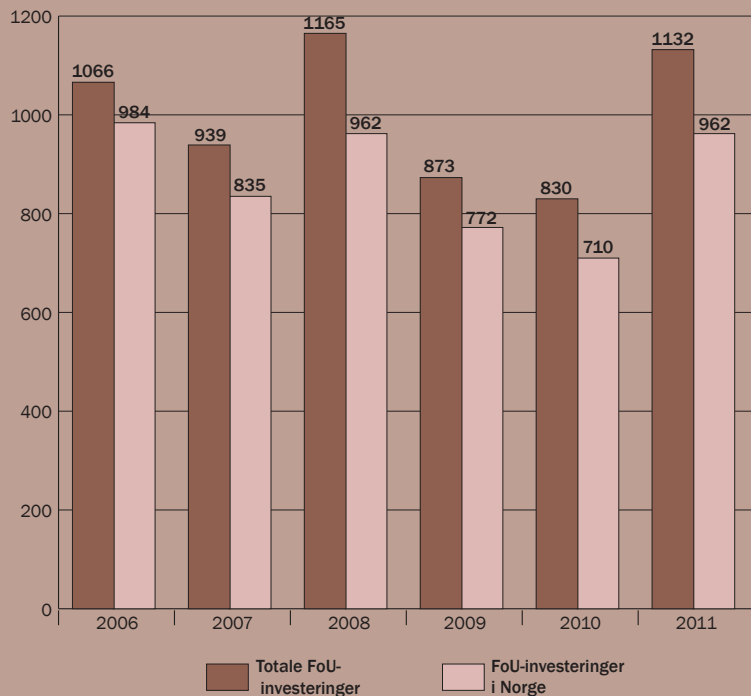

Kilde: LMI

Legemiddelindustrien investerte totalt 1,1 milliarder kroner i forskning og utvikling i 2011. Dette omfatter forskning i prosess og produksjon, toksikologisk og farmakologisk forskning på dyr samt kliniske studier for mennesker. Inkludert i summen inngår FoU-utgifter til tjenester kjøpt i utlandet.

5.02

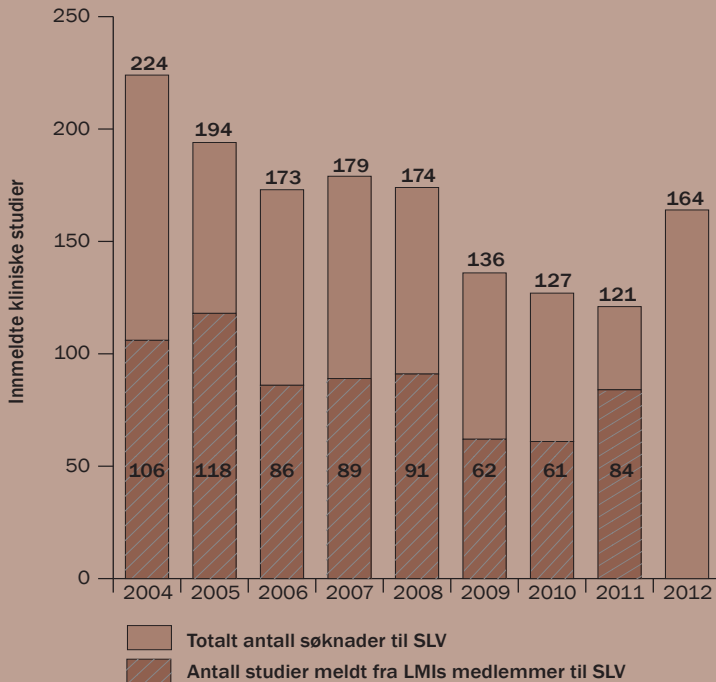
Totalt FoU-investeringer

Kilde: LMI

Totalt investerte LMI-medlemsbedrifter 1,1 milliarder kroner i forskning og utvikling i 2011, hvorav 962 millioner ble investert i Norge. Dette er en økning på 132 millioner i forhold til 2010.

5.03 Antall nye kliniske studier

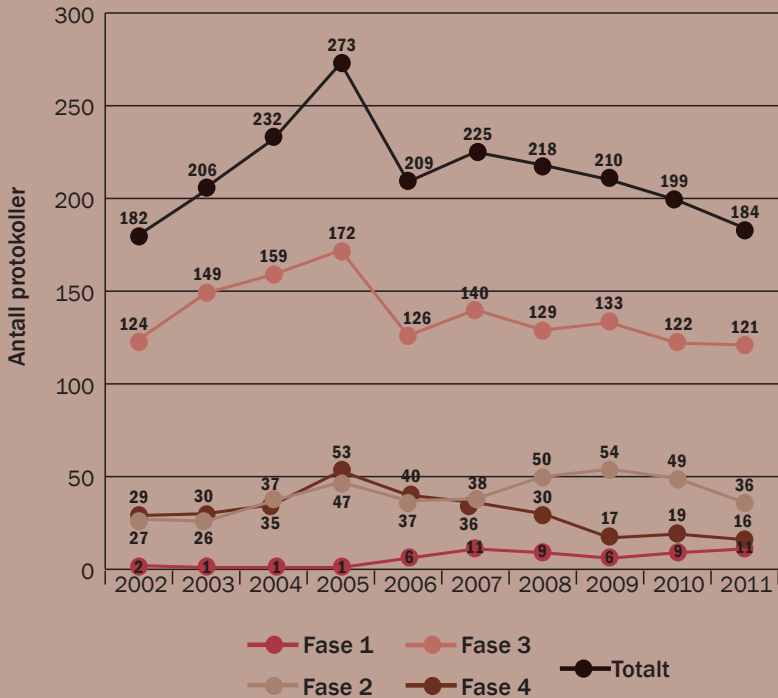
Kilde: Statens legemiddelverk

Figuren angir antall kliniske studier som er meldt til Statens legemiddelverk. I tillegg viser den at bortimot halvparten av studiene som meldes til Statens legemiddelverk kommer fra LMIs medlemmer. De øvrige er initiert av utprøver og andre aktører. For første gang på flere år har antall kliniske studier meldt til Statens legemiddelverk økt. Årsaken til denne økningen er foreløpig ukjent, og det er usikkert om dette er en vedvarende trend.

LMI har ikke data for innmeldte studier fra våre medlemmer for 2012, men totalt ble det meldt inn 164 kliniske studier til Statens legemiddelverk dette året.

5.04

Antall kliniske studier i regi av legemiddelindustrien

Kilde: LMI

Figuren viser antall protokoller/utprøvningsprosedyrer med aktivitet fra 2002 til 2011. En utprøving kan gå over et par uker eller vare i flere år. Det er derfor ingen umiddelbar sammenheng mellom årlige innmeldte kliniske utprøvningsprosedyrer og antall pågående utprøvningsprosedyrer.

I 2011 var det 11 kliniske utprøvningsprosedyrer i fase 1 (første studie på mennesker, ofte et mindre antall friske frivillige). Det pågikk 36 utprøvningsprosedyrer i fase 2 (små sikkerhets- og effektstudier på pasienter med aktuell sykdom).

De fleste studiene som gjennomføres i Norge foregår innenfor fase 3-studier (terapeutisk bekreftende studier). I 2011 pågikk det 121 slike studier. Videre pågikk det 16 fase 4-studier (studier på terapeutisk bruk etter at produktet har fått markedsførings-tillatelse).

5.05

Sentre og pasienter i kliniske studier i regi av legemiddelindustrien

Studiefase	Antall protokoller	Antall sentre	Antall pasienter
Fase I	11	10	73
Fase II	36	83	1183
Fase III	121	473	6498
Fase IV	16	41	609
Totalt	184	607	8 363

Kilde: LMI
Tall fra 2011

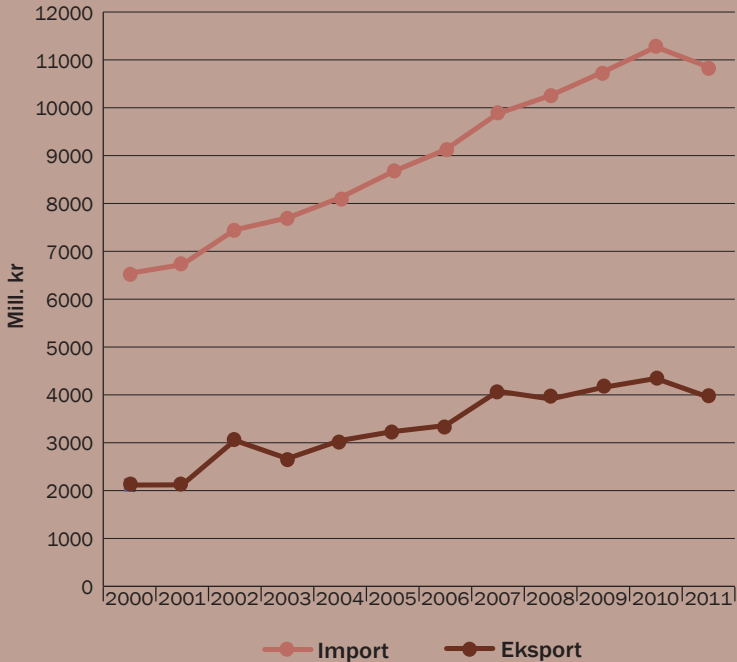
I løpet av 2011 pågikk det 184 kliniske studier som omfattet 8 363 pasienter i regi av LMIs medlemsbedrifter. Det er en trend at studiene som pågår involverer færre utprøvingssentra og et mindre antall pasienter enn tidligere.

73 pasienter inngikk i fase 1-studier (første studie på mennesker, ofte et mindre antall friske frivillige) i regi av legemiddelindustrien i Norge. Data som LMI har samlet inn, viser at 1 183 pasienter inngikk i fase 2-studier, som vanligvis er sikkerhets- og effektstudier på pasienter med aktuell sykdom.

De fleste legemiddelindustri studier i Norge er fase 3-studier (terapeutisk bekreftende studier). Dette året inngikk 6 498 pasienter i slike studier. Kun et mindre antall fase 4-studier (studier på terapeutisk bruk etter at produktet har fått markedsføringstillatelse) pågår i regi av legemiddelindustrien. 609 pasienter deltok i denne type studier.

5.06

Norges import og eksport av legemidler

Løpende priser

Kilde: SSB, LMI

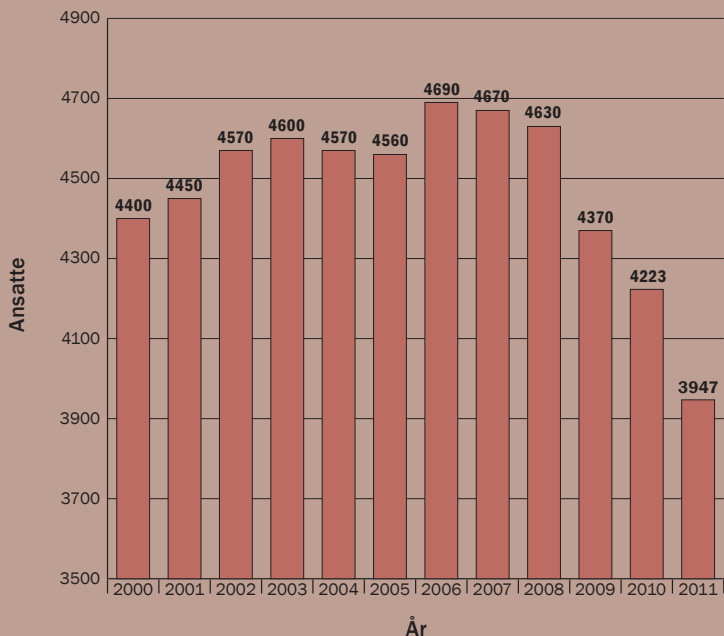
GE Healthcare er det legemiddelfirmaet i Norge som eksporterer til absolutt flest land (ca. 130). Norge importerer imidlertid langt mer legemidler enn landet eksporterer.

I 2011 utgjorde importen 10,9 mrd. kroner og eksporten 4,0 mrd. kroner.

Tallene er oppgitt i nominelle kroner.

5.07

Antall ansatte i legemiddelindustrien i Norge

Kilde: LMI

Av anslagsvis totalt 4 000 ansatte i legemiddelindustrien i Norge i 2011, arbeidet omtrent 3 800 i LMI bedrifter. 442 personer arbeider med forskning og utvikling i LMIs medlemsbedrifter. 181 av disse er direkte engasjert i klinisk legemiddelutprøving.

Den øvrige sysselsettingen i bransjen er fordelt på gruppene produksjon, registrering, markedsføring og salg, samt administrasjon.

I 2012 har trenden med tilpasning til endringer som styres av globale forhold fortsatt. I tillegg til at kliniske studier i større grad blir lagt til andre regioner, benyttes i større grad kontraktsorganisasjoner til å gjennomføre studiene i Norge. Flere av firmaene har opprettet skandinaviske/nordiske organisasjoner.

LMI arbeider med å få en ny oversikt over antall ansatte i Norge som inkluderer disse endringene.

Industriell legemiddelproduksjon i Norge

Det er i dag ti selskaper som har farmasøytisk produksjon av legemidler med markedsføringstillatelse (virkestoff eller ferdig produkt).

Av produksjonsselskapene er GE Healthcare klart størst med 800 ansatte. Deretter kommer Fresenius Kabi og Takeda Nycomed som begge har rundt 500 ansatte, etterfulgt av Weifa og Pronova BioPharma (begge ca. 200 ansatte), Xellia Pharmaceuticals AS (ca 150 ansatte) og Pharmaq (ca. 130 ansatte). Den Norske Eterfabrikk, Linde Healthcare og Yara Praxair har alle under 25 ansatte.

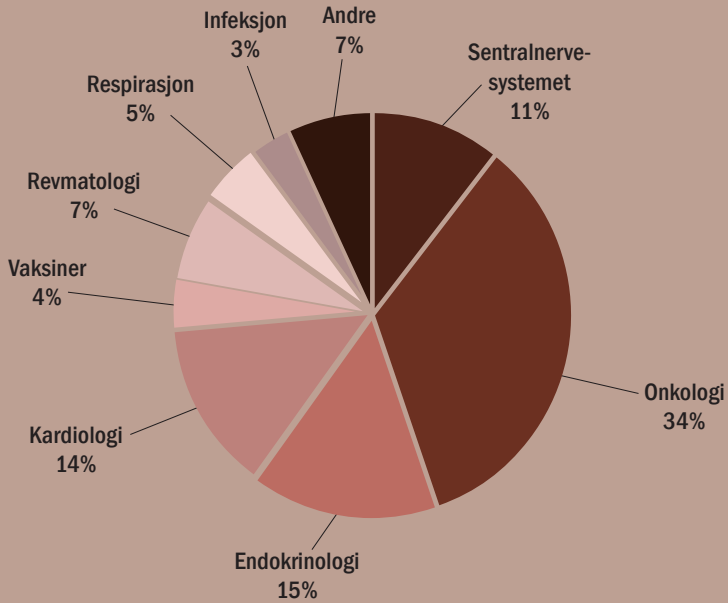
Totalt sysselsetter disse produksjonsbedriftene i underkant av 2 500 personer.

Norske firmaer som kun driver kontraktsproduksjon, samt firmaer som kun har produksjon av legemidler til kliniske studier, er ikke inkludert.

5.08

Investering i FoU på ulike terapiområder i Norge

Kilde: LMI

Oversikten viser hvilke terapiområder LMIs medlemsbedrifter investerer mest forsknings- og utviklingsmidler i her i landet.

LMI's medlemmer

Abbott Norge AS
Tlf: 815 59 920
www.abbott.no

Bausch & Lomb Nordic AS
Tlf: +46 8 616 95 00
www.bausch.com

AbbVie
Tlf: 815 59 920
www.abbvie.no

Baxter AS
Tlf: 22 58 48 00
www.baxter.no

ACD Pharmaceuticals AS
Tlf: 76 06 09 30
www.acdpharma.com

Bayer AS
Tlf: 24 11 18 00
www.bayernorden.com

Affitech AS
Tlf: 22 95 87 58
www.affitech.com

Biogen Idec Norway AS
Tlf: 23 00 52 50
www.biogenidec.no

Alcon Norge AS
Tlf: 23 25 25 50
www.alcon.no

Bionor Pharma ASA
Tlf: 23 01 09 60
www.bionorpharma.com

Algeta ASA
Tlf: 23 00 79 90
www.algeta.no

Biotec Pharmacon ASA
Tlf: 77 64 89 00
www.biotec.no

AlgiPharma AS
Tlf: 67 54 57 70
www.algipharma.com

Boehringer Ingelheim Norway KS
Tlf: 66 76 13 00
www.boehringer-ingelheim.no

Amgen
Tlf: 23 30 80 00
www.amgen.no

Bristol-Myers Squibb Norway Ltd
Tlf: 67 55 53 50
www.b-ms.no

Aqua Gen AS
Tlf: 72 45 05 00
www.aquagen.no

Clavis Pharma ASA
Tlf: 24 11 09 50
www.clavispharma.com

Astellas Pharma
Tlf: 66 76 46 00
www.astellas.no

Eisai AB
Tlf: +46 8 501 01 600
www.eisai.no

AstraZeneca AS
Tlf: 21 00 64 00
www.astrazeneca.no

Eli Lilly Norge A.S
Tlf: 22 88 18 00
www.lilly.no

Epitarget Therapeutics
Tlf: 23 20 12 00
www.epitarget.com

Lytix Biopharma AS
Tlf: 77 67 55 00
www.lytixbiopharma.com

Fresenius Kabi Norge AS
Tlf: 69 21 11 00/22 58 80 00
www.fresenius-kabi.no

Merck Serono
Tlf: 67 90 35 90
www.merckserono.no

Galderma Nordic AB
Tlf: 22 99 62 16
www.galderma.se

MSD Animal Health
Tlf: 55 54 37 35
www.msd-animal-health.no

GE Healthcare AS
Tlf: 23 18 50 50
www.gehealthcare.no

MSD (Norge) A/S
Tlf: 32 20 73 00
www.msd.no

GlaxoSmithKline
Tlf: 22 70 20 00
www.gsk.no

Mundipharma as
Tlf: 67 51 89 00
www.mundipharma.no

Grünenthal Norway AS
Telefon: +45 88 88 32 02
www.grunenthal.com

Norma Norge
Tlf: 67 52 58 00
http://www.norma-cro.com

Janssen-Cilag AS
Tlf: 24 12 65 00
www.janssen-cilag.no

Novartis Norge AS
Tlf: 23 05 20 00
www.novartis.no

LEO Pharma AS
Tlf: 22 51 49 00
www.leo.no

Novo Nordisk Scandinavia AS
Tlf: 67 17 85 00
www.novonordisk.no

Linde Healthcare
Tlf: 23 17 72 00
www.linde-healthcare.no

Orion Pharma AS
Tlf: 40 00 42 10
www.orionpharma.no

Link Medical Research AS
Tlf: 22 58 90 00
linkmedical.no

PCI Biotec AS
Tlf: 67 11 55 00
www.pci-biotech.no

Lundbeck H. AS
Tlf: 91 30 08 00
www.lundbeck.no

Pfizer AS
Tlf: 67 52 61 00
www.pfizer.no

Partner for bedre helse

Pharmaq AS
Tlf: 23 29 85 00
www.pharmaq.no

PHARMAQ

Weifa AS
Tlf: 22 99 86 00
www.weifa.no

Photocure ASA
Tlf: 22 06 22 10
www.photocure.com

Pronova BioPharma Norge AS
Tlf: 22 53 48 50
www.pronova.com

Roche Norge AS
Tlf: 22 78 90 00
www.roche.no

Sanofi Pasteur MSD
Tlf: 67 50 50 20
www.spmsd.se

Sanofi
Tlf: 67 10 71 00
www.sanofi-aventis.no

Takeda Nycomed AS
Tlf: 66 76 30 30
www.takedanycomed.no

Targovax AS
Tlf: 67 12 26 58
www.targovax.com

UCB Pharma AS
Tlf: 67 16 58 80
www.ucb.com/worldwide/norway.asp

Ultimovacs
Tlf: 90 97 12 26
www.ultimovacs.com

Vaccibody AS
Tlf: 22 95 81 93
www.vaccibody.com

INNHOOLD

Legemiddelmarkedet i Norge

Pris og finansiering

Reseptfrie legemidler

Veterinærmedisinske
legemidler

Forskning, utvikling og produksjon
i legemiddelindustrien i Norge

Utarbeidet av
Legemiddelindustrien (LMI)
Essendrops gate 3
Postboks 5094 Majorstuen
0301 Oslo

LMI
LEGEMIDDELINDUSTRIEN

Medisinske fremskritt for bedre helse